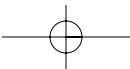
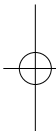
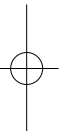

Divadelní ústav

Jarmila Gabrielová

Kronika Pražského quadriennale

EDICE BOX_DÍVADELNÍ ÚSTAV_SVAZEK

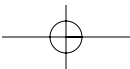
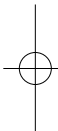
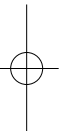
2

Edice Box
Svazek druhý
© Divadelní ústav, 2007

ISBN 80-7008-211-9

Obsah

Místo úvodu	7
Zrození Pražského quadriennale	9
Pražské quadriennale 1967 – Příprava	14
Pražské quadriennale 1967	20
Pražské quadriennale 1971	45
Pražské quadriennale 1975	63
Pražské quadriennale 1979	83
Pražské quadriennale 1983	105
Pražské quadriennale 1987	127
Pražské quadriennale 1991	151
Pražské quadriennale 1995	181
Pražské quadriennale 1999	211
Pražské quadriennale 2003	247
Závěr	277
Poznámka	281
 Přílohy	 283
1) Zkratky použité v textu	284
2) Mezinárodní nevládní divadelní organizace	286
3) Komisaři, scenáristé, popř. architekti národních expozičních PQ	287
4) Scénografický ústav	301
5) Zakladatelské osobnosti PQ	302
6) Budovy, v nichž jednotlivé ročníky PQ probíhaly	304
7) Dohoda o spolupráci mezi Fundação Bienal de São Paulo a Pražským quadriennale (připravená v roce 1965, podepsaná až v roce 1969)	305
8) Dopis USITT a OISTAT na podporu pořádání PQ i nadále v Praze (z března 1992)	306
9) Cena UNESCO na podporu umění – PQ 99	307

Místo úvodu

Deset ročníků Pražského quadriennale, mezinárodní soutěžní výstavy scénografie a divadelní architektury, představuje běh na trati dlouhé celých 40 let, během něhož se vystřídaly dvě generace. Já jsem ten běh absolvovala téměř celý. Vycházejíc z osobní zkušenosti, zážitků a účasti pokusila jsem se alespoň v hlavních rysech zachytit a zaznamenat všechny důležité události vzniku a průběhu této velké scénografické manifestace.

Lidská paměť je bezpochyby fenomenální, fantastická, ale dovede být také klamavá, zavádějící, tvrdošíjně trvající na různých fikcích. Ověřila jsem si při rozhovorech s pamětníky, kteří se podíleli na prvních krocích přípravy této velké scénografické slavnosti, že mnohý z nich popisuje a interpretuje události odlišně – často podle toho, jak se na nich sám podílel nebo v jakých je viděl souvislostech, co považoval za důležité, zásadní a tedy zapamatováníhodné a co naopak v paměti potlačil. Kromě toho – pamětníků valem ubývá. A tak bylo třeba začít pátrat v archivech po dokumentech, listinách, zprávách a výstřižcích. Právě v takových okamžicích si člověk začíná uvědomovat jejich pravý význam a důležitost. Zkušenosti z tohoto pátrání by si zasloužily samostatnou kapitolu, ale to není účelem této brožurky. Nedělá si totiž nárok na nic víc, než zachytit v hlavních rysech vznik výstavy a celý ten administrativně organizační kolotoč, který takovou velkou mezinárodní událost provází.

Pro svůj chronologický postup a výčet událostí dostala celá práce podobu kroniky. Neobsahuje umělecké hodnocení výstav – to podává skvělé dílo dr. V. Ptáčkové: Zrcadlo světového divadla, věnované analýze PQ 67 až PQ 91, jakož i následná stejnojmenná publikace autorského kolektivu Věry Ptáčkové, Heleny Albertové, Marie Bílkové a Vladimíra Adamczyka, hodnotící ročníky PQ 95 a PQ 99.

Při hledání kontaktů pro obeslání prvního PQ byla paleta oslovených osobností, institucí, organizací i úřadů široká a různorodá. Někdy to byli bývalí zahraniční posluchači českých a slovenských divadelních škol, kteří i po návratu domů zůstávali s českou divadelní kulturou ve stálém spojení a svým nadřazeným institucím tak mohli podat spolehlivé informace o chystané PQ akci. Jindy to byli odborníci spojení s výtvarným Biennale São Paulo, kteří se myšlenkou pražské alternativní akce nadchli a u svých úřadů účinně intervenovali ve prospěch uznání a hlavně obeslání scénografické výstavy. Jedni i druzí se pak často stávali komisaři svých národních expozic. Kromě těchto spojení byla spolehlivým partnerem také národní střediska Mezinárodního divadelního ústavu (ITI), která pořádání scénografické výstavy v Praze nejen uvítala, ale aktivně

8_Místo úvodu

pomáhala prostřednictvím svých národních středisek sestavovat národní účast.

Po vzniku a založení nové mezinárodní organizace scénografů (OISTT) v roce 1968 jsme se obraceli na její národní střediska, která se v mnoha případech ujala iniciativy a buď sama nebo ve spolupráci s národními středisky ITI pomáhala iniciovat přípravu národních expozic a účast odborníků na PQ.

V některých případech byly zpočátku zahraničními partnery sekretariátu PQ přímo ministerstva kultury či kulturní instituce, v jiných případech to byly velké národní společnosti, které účast na PQ přímo sponzorovaly nebo byly touto agendou pověřovány svými příslušnými ministerstvy. Někteří vystavující umělci se během příprav stali z politických důvodů emigranty, naopak někteří reprezentanti divadla z tzv. „západních“ zemí dostávali doma za svůj zájem o akci „socialistické“ země, na níž se hodlali podílet, nálepku jisté nespolehlivosti. Zejména obtížná byla situace po 21. srpnu 1968, kdy se dlouho zvažovalo nejen mezi čs. umělci, ale i v zahraničí, především v zemích západní Evropy, zda se PQ 71 zúčastnit, či je bojkotovat. V Praze se dokonce uvažovalo o jeho zrušení. Nakonec zvítězila teze, že odmítnutím účasti by vlastně došlo k nežádoucí politické i kulturní izolaci zemí celého východního bloku, k narušení kontaktů a značnému omezení spolupráce a že by tento krok byl zcela neproduktivní.

Pokračující spolupráce v rámci mezinárodních organizací byla totiž sice drobným, ale přece jen jakýmsi tunelem do světa a spojkou pro udržení zahraničních kontaktů a styků. Díky tomu se přece jen druhé PQ v roce 1971 nakonec konalo a úspěšně proběhlo. Úvahy o jeho zrušení se sice v průběhu dalších let ještě párkrát objevily, ale nebyly zdaleka tak kategorické a naléhavé. Dalším zlomem – ovšem tentokrát pozitivním – byl rok 1989. Přípravy na PQ 91 – započaté v roce 1988 – pokračovaly, i když v průběhu procházely různými personálními, koncepčními i finančními variacemi a změnami. Tím bylo PQ 91 svým způsobem jedinečné: přípravy byly zahájeny na staré startovní čáře, z níž v roce 1989 přešly do nové dimenze a pokračovaly v nové společenské a politické atmosféře, v nové režii, novém obsazení i v nové koncepci.

Poslední dva ročníky PQ 99 a PQ 03 svým obsahem a rozsahem aktivit překonaly kritizovanou izolaci výstavy od živého divadla. Měly pestrý doprovodný program, v němž se představily zajímavé inscenace, performance a v němž se prezentovaly divadelní experimenty domácí i zahraniční provenience. Výrazně do původního koncepčního schematu zasáhl program pro studenty, od ročníku k ročníku stále invenčnější a zajímavější. V posledních dvou ročnících již měli studenti, kromě vlastní výstavní prezentace, svůj zvláštní program pod názvem „Scénofest“.

Vzhledem k tomu, že se účastnické země snažily v každém dalším PQ ročníku představit své umělce ve stále umělecky i prezentačně náročnějších expozicích, což samozřejmě přinášelo organizátorům PQ zvýšené finanční nároky, zkrátily jsme při PQ 03 termín výstavy o 1 týden.

Fenomémem vhodné a zajímavě doplňujícím jednotlivé výstavy se stal „doprovodný program“. Byl tu sice od počátku PQ, ale jeho původně skromný obsah i rozsah v průběhu jednotlivých ročníků PQ začal narůstat a stal se nedílnou součástí výstav – jak je patrné z následného textu.

Zrození Pražského quadriennale

Úvodem bych chtěla připomenout Světovou výstavu, která se konala v Paříži v roce 1937 pod honosným názvem Exposition Internationale des Arts et des Techniques dans la Vie Moderne (Mezinárodní výstava umění a techniky v moderním životě). Na ni byla poprvé prezentována také expozice československé scénografie. Dr. Ptáčková, jedna z mála našich fundovaných a erudovaných teoretiček umění, která se upsala divadlu a jeho výtvarným složkám – scénografii a divadelnímu kostýmu - připomíná, že právě při této příležitosti se výrazně představilo na světové scéně české jevištní výtvarnictví. Začalo se prosazovat a umělecký svět se začal seznamovat se jmény Hofman, Feuerstein, Muzika, Kouřil, Gabriel, Hradský, Tröster. Na pařížské výstavě poslední jmenovaný získal za své scénografické návrhy svou první zlatou medaili. A o dvacet let později to byl opět František Tröster, který z výtvarného Biennale v São Paulo přiváží medaili nejceněnější.

PQ – tato poněkud tajemná zkratka se poprvé objevila na plakátech a letáčích v Praze někdy počátkem roku 1967. Byla sice doplněna textem „Pražské quadriennale“, ale i tak ze své tajuplnosti nic neztrácela. Zvědavější se v další části tiskoviny dověděli, že jde o výstavu jevištního výtvarnictví a divadelní architektury, dokonce mezinárodní a soutěžní. V následných letáčích pak další zvědavce alespoň částečně uspokojila informace o zajímavém projektu uspořádat v Praze každé čtyři roky mezinárodní přehlídku scénografie a divadelní architektury s názvem Pražské quadriennale.

Jak se vlastně tato myšlenka zrodila? Jak tento projekt vznikl? Odpovězeno jednou větou – její zrod se udál v atmosféře úspěchů české a slovenské scénografie na Biennale v São Paulo.

Tak toto velmi strohé a suché konstatování si zaslouží přece jen několik slov navíc.

Již počátkem 20. století – někdy v letech 1910 – byla v Brazílii zahájena díky iniciativě a nemalé finanční podpoře několika významných znalců umění a mecenášů série významných výtvarných výstav domácích i zahraničních umělců. Tyto pokračující umělecké aktivity vedly posléze k založení muzea moderního umění (někdy ve třicátých letech), které se postupně stalo centrem uměleckého života výtvarných umělců, dokumentačním i propagačním střediskem a zkratka MaM (Museu de Arte Moderna) dávno přesáhla hranice Brazílie a stala se identifikační značkou uměleckých sbírek vysoké kvality nejen na latinskoamerickém kontinentě. Po skončení druhé světové války se vedení MaM rozhodlo pořádat pravidelně v São Paulo výtvarné pře-

10_Zrození Pražského quadriennale

hlídky – po vzoru italských Benátek, s nimiž původně dohodlo spolupráci o pravidelném střídání těchto výstav – jednou na evropském, v lichých rocích na latinskoamerickém kontinentě. Spiritus agens tohoto námětu byl Francisco Matarazzo Sobrinho, který inspirován benátským Biennale uspořádal takovou přehlídku v São Paulo.

První Biennale se v São Paulo konalo v roce 1951 jako přehlídka malířství, sochařství a grafiky. Výstava, zahájená 20. října 1951, byla rozsáhlá, účastnili se jí umělci z 21 zemí. Instalována byla v Pavilonu Trianon, který pro tyto účely navrhl známý brazilský architekt Luis Saia ve spolupráci s architektky Eduardo Kneesem de Mello, Jacobem Ruchtim a Miguelem Fortem. Z tohoto pavilonu přešla celá přehlídka v roce 1953 do Pavilonu národů a Pavilonu států, budov navržených Ocarem Niemeyerem a postavených v Ibirapuera Parku. Účastnili se jí nejvýznamnější umělci tehdejší doby, např. Picasso s „Guernikou“, Volpi, Klee, Mondrian, Bonadei aj. Od čtvrtého ročníku v roce 1957 se výstava Biennale přestěhovala do Pavilonu Ciccillo Matarazza, rovněž projektovaného Ocarem Niemeyerem, kde se koná dodnes.

Zpočátku výstavu Biennale zaštiťovalo Muzeum moderního umění – MAM, v roce 1962 bylo založeno Fundação Bienal de São Paulo, které převzalo všechny umělecké i organizační úkoly a povinnosti s pořádáním Biennale spojené. Francisco Matarazzo Sobrinho (známý též pod jménem Ciccillo Matarazzo) byl zakladatelem MaM a předsedou mezinárodního biennale od roku 1951 až do roku 1975. (Narodil se 20. února 1898, zemřel 16. dubna 1977).

Finančně Biennale podporoval formou grantů Francisco Matarazzo spolu s finančními příspěvky města, státu a federální vlády, jakož i s podporou podnikatelů. Další ročníky Biennale pokračovaly pravidelně každé dva roky, výstavní sekce – původně věnované jen čistě výtvarným disciplínám – byly rozšířeny o jevištní výtvarníky, divadelní architektky, školy i knižní produkci. Svým rozsahem se postupně saopaulská přehlídka začala řadit k největším mezinárodním přehlídkám světové výtvarné tvorby. Taková velká událost na výtvarném poli neušla samozřejmě pozornosti českých a slovenských výtvarníků. Pravda, Brazílie reprezentovala kontinent geograficky od nás velmi vzdálený, s jinou kulturou a historií, ale byla to lákavá příležitost pro čs. kulturu expandovat mimo Evropu, byla tu chuť na toto kulturní „dobrodružství“ a zájem o spolupráci s brazilskými kolegy vzrůstal. A tato spolupráce se skutečně – celkem potichu a bez velké publicity – začala realizovat v roce 1957. Československo bylo pozváno k účasti a poprvé obeslalo 4. saopaulské Biennale sice menší, ale nesporně velmi kvalitní kolekcí obrazů, grafik a plastik. Účast československé výtvarné reprezentace byla také po zásluze velmi příznivě oceňována jak brazilskými, tak zahraničními odborníky i návštěvníky. Mezi 48 státy, 694 umělci vystavujícími přes 3.000 prací obstála čs. expozice se ctí.

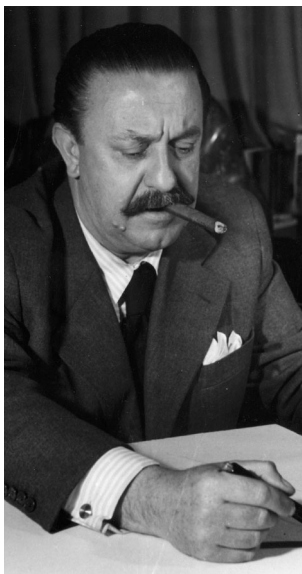
Koncem padesátých a začátkem šedesátých let se začaly v tehdejší Československu výrazně projevat nové tendence v divadelní režii, spojené se jmény Otomara Krejčí, Alfréda Radoka, Jana Grossmana a dalších, které znamenitě využívaly herecký potenciál tehdejší generace divadelníků, působících na čs. scénách. Při těchto inscenacích začala hrát zvýšenou roli výtvarná složka, která nepochybně využívat k vyjádření uměleckého záměru i nové technické prvky a objevy. Začal se nově pojímat divadelní prostor, ke zvýšení emocionálního působení inscenace scénografie novátorsky pojednávány. Byl to především Josef Svoboda, který objevy technického pokroku využíval k umocnění uměleckého vyznění inscenace. Nová generace jevištních výtvarníků přesvědčivě dokazovala, že scénografie funguje nejen jako jedna z určujících složek inscenace, ale i jako obor zabývající se řešením dramatického dění obecně v prostoru a čase, často divadlo již přesahujícím. Tento fenomén byl mezinárodní a prosakoval do inscenační tvorby na celém světě a vedl bezpochyby organizátory saopaulského biennale k jeho rozšíření o sekci scénografie, která byla poprvé skromně prezentována na 4. ročníku Biennale v roce 1957. Následně 5. Biennale v roce 1959 už bylo ve vztahu k jevištnímu výtvarnictví pojato velkoryseji – v národních reprezentacích už byla scénografie zastoupena jako svébytná výtvarná disciplína.

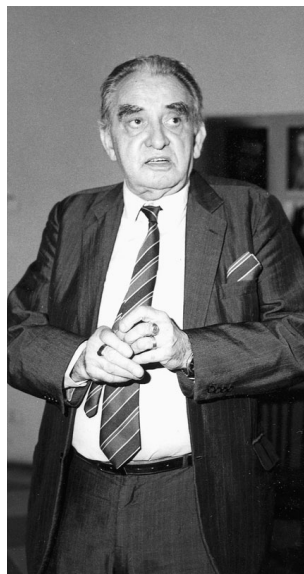
Pavilon Biennale São Paulo navržený Oscarem Niemeyerem, v němž se konají výstavy Biennale od roku 1957.

František Kahuda, ministr školství a kultury, vedoucí kulturní delegace do Latinské Ameriky - 1962

Adolf Hofmeister, člen české kulturní delegace, Brazílie — 1962

Jiří Kotalík, kurátor čs. účasti a člen mezinárodní poroty Biennale

12_Zrození Pražského quadriennale

František Tröster, vyznamenaný zlatou medailí jako nejlepší zahraniční scénograf na Biennale 1959

Francisco (těž Cicillo) Matarazzo-Sobrinho, zakladatel Museu de Arte Moderna a předseda Fundação Bienal de São Paulo (1951-1975)

Jitka Pušová, hispanistka, MŠK, členka kulturní delegace, Brazílie — 1962

Komisařem čs. reprezentace na výstavě v São Paulo byl jmenován Jiří Kotalík a zůstal jím až do roku 1969. Patřil mezi renomované a mezinárodně uznávané znalce výtvarného umění, věděl, co má naději na úspěch – a podle toho vybíral autory i exponáty. Předkládání návrhů nadřazeným orgánům a nezbytné schvalování ministerského referenta odpovědného za výstavy řešil po svém. Na seznamu totiž nikdy nebyla jména, jež by u nadřazených orgánů způsobila nevoli. Co by neprošlo, přibálilo se mezi exponáty a připsalo do seznamů určených jen pro celnici. Za mořem to už nikdo nekontroloval a když Kotalík přivezl medaile, (což se dělo téměř pravidelně), nikdo se už ve výběru umělců neštoutil. Tak se do Brazílie dostali i ti, jimž doma nebylo moc přáno. (Např. pro sbírku MaM zakoupil p. Matarazzo na Kotalíkovo doporučení dva velké oleje Mikoláše Medka.)

Jiří Kotalík záhy pronikl do saopaulského uměleckého prostředí, jeho odborné znalosti, jeho kunsthistorický přehled a jazykové vybavení mu zjednávaly všude respekt, brazilští kolegové v čele s F. Matarazzem si ho velmi vážili a uznávali jeho názory. Stal se stálým členem mezinárodní poroty Biennale.

V roce 1959 tedy měli premiéru i čs. jevištní výtvarníci, když se součástí Biennale stala též scénografie a divadelní architektura. V čs. kolekci pečlivě připravené dr. Vladimírem Jindrou, odborným pracovníkem Divadelního ústavu, bylo tehdy zastoupeno 18 jevištních a kostýmních výtvarníků, jejichž práce ukazovaly a dokumentovaly vývoj české a slovenské scénografie v letech 1914 – 1959. K expozici připravil dr. Jindra obsáhlý katalog s vynikající studií o čs. scénografii, v níž světové divadelní veřejnosti představil nejvýznamnější reprezentanty čs. scénografického umění. Tato čs. expozice byla tak mimořádná, že po zásluze získala cenu brazilského prezidenta Kubitschka jako nejlepší zahraniční expozice a architekt František Tröster byl vyznamenan zlatou medailí jako nejlepší zahraniční scénograf. Na Biennale v roce 1961 tento úspěch zopakoval

Josef Svoboda.. V roce 1963 tamtéž triumfoval v sekci scénografie Jiří Trnka a celá expozice získala poťetí Hlavní cenu prezidenta Goularta. Vítěznou sérii doplnil v roce 1965 jevištní výtvarník Slovenského národního divadla Ladislav Vychodil, po něm pak v této vítězné cestě pokračoval scénograf Vladimír Nývlt. Naše účast v sekci scénografické a kostýmní tvorby byla více než důstojná a úspěšná a v dobrém slova smyslu to byla hozená rukavice. Předsedu Biennale Fr. Matarazzo tyto úspěchy čs. scénografie podnítily k návrhu, aby jako evropský protějšek scénografické části saopaulského Biennale bylo pořádáno scénografické biennale v Praze. Od roku 1961 se o různých variantách hovořilo při Biennale v São Paulo, při návštěvě Francisca Matarazza v Praze, zejména pak při návštěvě českého ministra školství a kultury Františka Kahudy v Brazílii. Krátké zastavení právě u této návštěvy neuškodí.

První oficiální kulturní delegace do Latinské Ameriky se uskutečnila v roce 1962 a vedl ji právě ministr František Kahuda. Role reprezentanta všech čs. tvůrčích umělců a posla dobré vůle byla svěřena Adolfo Hoffmeisterovi, přednímu představiteli čs. kulturní fronty, erudovanému a zkušenému diplomatovi, který se uměl pohybovat ve světě kultury jako ryba ve vodě. Třetím členem delegace byla hispanistka, nadšená propagátorka latinskoamerické kultury Jitka Pušová. Tato kulturní „trojka“ navštívila kromě Brazílie ještě také Chile, Bolívii, Mexiko a Kubu. Zájem se však soustředil především na Brazílii, kde se měl podepsat významný dokument, a to čs.-brazílská kulturní dohoda. Na jejím podkladě se pak mohly uzavírat přímé dohody o spolupráci mezi vědeckými ústavy, vysokými školami a kulturními institucemi, mezi jiným i dohoda o přímé spolupráci mezi São Paulo a Prahou, týkající se střídavého pořádání výtvarných přehlídek. Brazilští kolegové, nadšení touto myšlenkou, předpokládali, že by se tato dílčí dohoda mohla zformulovat, projednat a podepsat již v září 1963 v São Paulo při zahájení dalšího Biennale a pražská varianta přehlídky by se mohla konat v ČSSR již v roce 1964.

O tomto námětu jednal F. Matarazzo poprvé v roce 1961 s čs. generálním komisařem Jiřím Kotalíkem, vrátil se k němu při návštěvě ministra Kahudy v Brazílii a znovu při své návštěvě Prahy v červenci 1962.

Nadšení umělců obou zemí nad tímto projektem bylo veliké, cesta k jeho realizaci už poněkud komplikovanější.

O co vlastně šlo?

Původní myšlenkou brazilských kolegů totiž bylo přenést celé saopaulské Biennale do Prahy a zde je zakončit udílením cen. Realizace tohoto záměru ovšem skrývala mnoho problémů a překážek. Mechanické přenesení celé výstavy ze São Paulo do Prahy by bylo obtížné nejen s hlediska organizačního, ale především obsahového a finančního: neumožnilo by totiž dát pražským přehlídkám vlastní charakter, podobu a tematický záměr. Sporné by bylo i hodnocení exponátů, neboť kritéria poroty uplatňovaná v São Paulo by asi nebyla totožná s našimi. Záměr střídat pořadatelství výstavy tak, aby jedno biennale začínalo v São Paulo a končilo v Praze, následující by v Praze začínalo a v São Paulo končilo, by od účastnických zemí vyžadoval dvojnásobné výdaje, což by ohrozilo především účast umělců ze zámorí a geograficky vzdálených zemí. A tak se nakonec díky zdravému rozumu podařilo prosadit původní myšlenku pořádat ve spolupráci pouze výstavu jevištního a kostýmního výtvarnictví střídavě v São Paulo a v Praze, tj. v každém z měst jednou za 4 roky. Účast na přehlídce v jedné zemi by nepodmínňovala účast na přehlídce v zemi druhé. Každá přehlídka by měla svůj statut. Ceny by na obou přehlídkách udělovala mezinárodní porota vybraná a jmenovaná pořádající organizací, aniž by musela být totožná. Vyznamenané práce by byly vystaveny v druhém městě v tzv. „čestném“ salónu.

Výstavy „São Paulo-Praha“ by měly společnou preambuli ke statutům, v níž by byl formulován nebo lépe řečeno vysvětlen smysl, záměr a poslání tohoto střídání a vytvoření dvou přehlídek na evropském a americkém kontinentě, které se stanou ukázkami nejzajímavějších scéno-

14_Zrození Pražského quadriennale

grafických řešení a nejnovějších tendencí ve scénografii v uplynulých čtyřech letech. Právě tato periodicita čtyř let mezi jednotlivými výstavami byla podnětem k nalezení oficiálního titulu akce, jako vhodný protějšek „biennale“ se přímo nabízelo „quadriennale“ – a protože se koná v Praze – tedy „**Pražské quadriennale**“.

Vrátili jsme se tak obloukem zpět k vysvětlení oné původně záhadné a tajuplné zkratky „PQ“, uvedené na začátku našeho povídání. Dnes – po deseti ročnících - již tato značka v mezinárodním kulturním světě zcela zdomácněla, stala se známou zkratkou označující velkou mezinárodní prestižní divadelní akci.

Pražské quadriennale 1967 – příprava

Mnoho nápadů se vyrojilo, mnoho myšlenek bylo zformulováno a mnoho papíru bylo popsáno, než návrh na uspořádání PQ nabyl konkrétní podoby. Jeho první verze vycházela ze zprávy obsahující hodnocení čs. účasti na 6. Biennale výtvarných umění a 3. Biennale jevištního výtvarnictví v São Paulo již v roce 1961, kterou spolu s Josefem Svobodou vypracoval Jiří Kotalík, generální komisař čs. expozice. Oba pánové byli rovněž členy mezinárodní poroty, pronikli do organizační struktury i uměleckého zázemí saopaulského biennale a jejich zpráva proto byla dostatečně podrobná a informující. Byly v ní zmíněny nejen úspěchy dosavadní čs. výtvarné i scénografické kolekce a ocenění čs. scénografů, ale obsahovala i návrhy brazilských přátel - především F. Matarazza, aby v ČSSR byla pořádána přehlídka jevištního a kostýmního výtvarnictví jako evropský protějšek brazilského Biennale. V materiálu pro kolegium MŠK čj. 59. 835/61-IV/1 z 30. prosince 1961 byly zpracovány zkušenosti a poznatky ze São Paula a předložen návrh na obsah výtvarné i scénografické expozice určené pro São Paulo na rok 1963. Obě sekce byly koncipovány tak, aby oslovily co nejširší škálu návštěvníků, především mladší generaci. Proto byla do výstavního souboru zařazena bohatá kolekce prací Jiřího Trnky, který pak za ni získal na Biennale 1963 zlatou medaili.

Druhá část předloženého materiálu, pro budoucí PQ nejzávažnější, navazovala na část první a obsahovala požadavek na uspořádání samostatné mezinárodní přehlídky jevištního a kostýmního výtvarnictví včetně divadelní architektury v Praze v roce 1964. Byl zde dokonce již navržen přípravný výbor PQ ve složení Jiří Kotalík, Adolf Hoffmeister, Josef Svoboda, Ladislav Vychodil, Jan Sládek, Adolf Wenig, Vladimír Nývlt, Zbyněk Kolář, Vladimír Syrovátka, dále pak zástupci ministerstev: František Vaníček (MF), Ludmila Melionová (MZV), Milan Krejčí (NVP), Ruda Thrun (SNR), Vlastimil Urban, Jitka Pušová, Ludmila Pavrovská, Miroslav Dlouhý (všichni MŠK). Do funkce předsedy přípravného výboru byl navržen Adolf Hoffmeister, který ji přijal a krátkou dobu i vykonával. (Po pozdějším zvolení do funkce předsedy Svazu čs. výtvarných umělců však abdikoval a jeho funkci převzal Josef Urban, ředitel pražského ND.) Do funkce tajemnice výstavy byla z titulu ředitelky Divadelního ústavu navržena Eva Soukupová.

Kolegium MŠK zprávu i návrh schválilo a se svým doporučením ji postoupilo podle tehdejších regulí nejvyššímu orgánu KSČ k vyjádření. Politbyro ÚV KSČ vzalo materiál kolegia MŠK na vědomí a uložilo ministrovi zahraničních věcí Václavu Davidovi a ministrovi školství a kultury Františku Kahudovi předložit definitivní návrh na uspořádání mezinárodní výstavy scénografie v Praze.

16_Pražské quadriennale 1967 – příprava

Z usnesení a pokynu příslušným ministrům vyplývá, že navrhovaná mezinárodní akce přesahovala svým významem čistě kulturní rámec a dostávala pro čs. politické orgány i politicko-spoločenský smysl: pořadatelé na americkém kontinentě, Brazílii – bude v Evropě odpovídat „socialistické Československo“. Svou roli hrála i otázka prestiže: o evropského pořadatelství se začaly zajímat a ucházet i některé západní země. Biennale by soustředilo v Praze pozornost divadelních pracovníků evropských států a jako jediná přehlídka svého druhu v Evropě by nutila k participaci i oficiální místa a přitahovala zájem evropské kulturní veřejnosti. Svým významem by výstava, stejně jako Mezinárodní hudební festival Pražské jaro, posílila pověst Prahy jako jednoho z významných kulturních center v Evropě.

Vypracováním podrobného návrhu mezinárodní scénografické výstavy, včetně rozpočtu, byla ministerstvem kultury pověřena ředitelka DÚ Eva Soukupová.

Nastala doba úvah, návrhů, konzultací. E. Soukupová sestavila neoficiální pracovní skupinu složenou z pracovníků DÚ, MŠK a externích odborníků. Všichni už měli zkušenosti s pořádáním divadelních výstav, ale tak velkou prestižní akci, která byla navíc sice volně, ale přece jen spojená s již existující přehlídkou v São Paulo, zatím ani nekoncipovali, ani nerealizovali.

Začalo se s přípravou koncepce výstavy, s vymezením jejího obsahu, struktury a rozsahu, jejím umístěním a délkou trvání, s formulací statutu v návaznosti na Biennale São Paulo, se stanovením finančních podmínek účasti, se sestavením předběžného rozpočtu apod.

Na rozdíl od Biennale v São Paulo, kde hlavním hlediskem pro posouzení hodnoty vystavených prací byly především výtvarné aspekty, pražská scénografická přehlídka byla vedena snahou postihnout specifickou jevištní výtvarnictví, neoddělitelnost scénografie od režie a všech ostatních složek dramatického díla a zdůraznit tím jejich syntetický charakter.

Návrh statutu obsahoval v preambuli pasáž o spolupráci mezi Biennale v São Paulo a PQ v Praze. Částečně také respektoval některá ustanovení saopaulského statutu, většina oddílů a kapitol však obsahovala zásady a podmínky odpovídající čs. požadavkům a možnostem.

Datum výstavy v Praze bylo plánováno shodně s datem zahájení Biennale v São Paulo, tj. na září 1967.

V návrhu se počítalo s těmito sekcemi:

1. Scénografická a kostýmní tvorba
 - a) mezinárodní sekce
 - b) národní sekce tj. výstava českých a slovenských scénografií
2. Tematická sekce
3. Sekce divadelní architektury
4. Čs. laureáti z Biennale jevištního výtvarnictví v São Paulo – mimosoutěžní sekce
5. Čestná síň – mimosoutěžní sekce

Vladimír Jindra, historik umění a jeden z hlavních autorů koncepce a obsahu jednotlivých sekcí, navrhl, aby jádrem každého PQ byla tematická sekce věnovaná dílu některého známého dramatického autora či skladatele. Ukázaly by se v ní různé styly, interpretace a scénická řešení jednoho díla, vytvořila by se platforma pro srovnání, konfrontaci a hodnocení, což by přineslo poznání různých výtvarně-divadelních interpretací jednoho obecně známého titulu.

A letopočet 1967 hned nabídl výborné téma: v tomto roce uplynulo 180 let od premiéry Mozartovy opery *Don Giovanni* v Nosticově divadle v Praze. Tematická sekce tak mohla být vyhlášena s obsahem: *Inszenace oper W. A. Mozarta*.

Obsah jednotlivých sekcí byl stručně charakterizován takto:

Scénografická a kostýmní tvorba – jako hlavní soutěžní sekce bude rozdělena na expozice

jednotlivých států. Bude zcela na vůli jednotlivých národních komisařů, zda jejich koncepce bude zaměřena historicky, monograficky, či bude soustředěna na problematiku současné tvorby. Mezinárodní porota udělí v této sekci hlavní cenu PQ jediné zahraniční expozici za nejlepší celkové uspořádání, za obsahovou náplň, průkaznou dokumentaci a realizaci záměru, za uměleckou hodnotu exponátů a architektonické zpracování celé expozice.

Mezinárodní porota udělí v této sekci zlaté medaile nejlepšímu zahraničnímu scénografovi a kostýmnímu výtvarníkovi. Československá expozice v této sekci nebude soutěžit.

Československá scénická a kostýmní tvorba – bude mít charakter celostátní přehlídky s cílem ukázat současný stav, problematiku i vývojové tendence tohoto výtvarně dramatického oboru. Kritériem při výběru prací bude především výtvarná hodnota návrhu a jeho funkčnost z hlediska dramatu. Československé expozici je věnován podstatně větší výstavní prostor a je proto vyňata z mezinárodní soutěže zahraničních expozic, vystavených v první sekci PQ.

Tematická sekce: Inscenace oper W. A. Mozarta – bude mít mezinárodní charakter a soutěžit v ní budou jednotliví umělci. Smyslem této sekce bude shromáždit komplexní materiál k inscenaci některé z Mozartových oper a podat tak důkaz o syntetickém charakteru práce divadelních umělců a o specifičnosti scénografie. V této sekci budou společně soutěžit zahraniční i českoslovenští jevištní a kostýmní výtvarníci. Mezinárodní porota udělí nejlepšímu umělci nebo tvůrčímu týmu zlatou medaili.

Divadelní architektura – soutěžní sekce: může být obslána realizovanými i ideovými projekty zahraničních i československých umělců, které vznikly po roce 1945. Důraz bude položen především na snahu o nové ztvárnění divadelního prostoru a jeho dílčích složek, na experimentální činnost v oblasti divadelní architektury, na projekty ambulantních divadel, divadel v přírodě včetně technického vybavení. Mezinárodní porota udělí autorovi nebo autorskému kolektivu zlatou medaili za nejlepší projekt.

Laureáti Biennale ze São Paulo – mimosoutěžní sekce bude vyhrazena kolekcím prací, kterými František Tröster, Josef Svoboda a Ladislav Vychodil obeslali předchozí Biennale v São Paulo a byli za ně vyznamenáni zlatými medailemi. Tato expozice bude doplněna i novějšími pracemi uvedených autorů, aby se expozice nestala pouhou replikou toho, co již bylo jednou vystaveno.

Čestná síň – mimosoutěžní sekce

Tato sekce bude vyhrazena vynikajícímu československému nebo zahraničnímu umělci, jehož dílo svým významem přesáhlo lokální hranice a podstatnou měrou ovlivnilo vývoj moderní evropské scénografie. Uvažovalo se o expozici Vlastislava Hofmana nebo Teo Otty.

Výstavní prostor

O umístění výstavy se dlouho diskutovalo, Zopakujme, že nebylo dostatek zkušeností s tak velkou akcí, nebyla dost jasná představa, kolik zemí se asi k účasti přihlásí a jak velkou výstavní plochu bude proto třeba zajistit, jaké instalační vybavení poskytnout, jak vyřešit bezproblémové přístupové cesty pro příjezdy kamiónů, proclívání jednotlivých zásilek a mnoho dalších organizačních i finančních požadavků. To vše bylo při hledání výstavního prostoru potřeba vzít v úvahu. Výstavní sály byly totiž nadlouho předem zadány, a tak se zjistilo, že vlastně žádný vět-

18_Pražské quadriennale 1967 – příprava

ší prostor není pro rok 1964 k dispozici. V úvahu přicházel jen PKOJF, případně výstavní sál U Hybernů. Podnik Výstavnictví, který se měl ujmout výroby a produkce této velké akce, zpracoval předběžný finanční požadavek na výstavní prostor v PKOJF na 6 milionů korun. Použití výstavního sálu U Hybernů by sice přišlo jen na 1,6 milionů, ale prostor tam byl malý a bylo by v něm možno umístit stěží hlavní sekci PQ. Na zbylé sekce by se musely zajistit odpovídající prostory umístěné co nejbližže hlavní sekce, např. salonky v Obecním domě, což by ovšem podstatně zvýšilo rozpočet.

Československá expozice byla – díky porozumění Národní galerie – naplánovaná do Valdštejnské jízdárny.

Ceny PQ

Také o nich probíhaly zásadní diskuse. Nebylo pochyb o tom, že se budou udělovat zlaté a stříbrné medaile spojené s finanční odměnou, podobně jako na Biennale v São Paulo. PQ bylo přece koncipováno jako výstava soutěžní. Navrhovaná částka Kč 10. 000,- spojená s udělením zlaté medaile nebyla sice nijak závratná, ale odpovídala našim rozpočtovým možnostem. Finanční dotování případných stříbrných medailí či čestných uznání už ve statutu zakotveno nebylo, ale mohlo se k němu využít či použít příspěvků či darů jiných organizací a institucí, uměleckých svazů, magistrátu či odborů.

K návrhu výtvarného řešení medaile byli vyzváni 3 akademičtí sochaři: Milan Knobloch, Vlastislav Housa a Karol Lacko. Z této minisoutěže vyšel vítězně Karol Lacko. Medaile zhotovila mincovna v Kremnici a s výjimkou jednoho ročníku PQ zůstaly v nezměněné podobě.

Ještě důležitější a významnější však bylo najít podobu hlavní ceny, která by zůstávala trvalým symbolem nejvyššího ocenění na tomto i všech dalších ročnících PQ. Podmínkou bylo, aby tato cena symbolizovala divadlo, Prahu a byla přitom mezinárodně srozumitelná. Návrhy na variantu antických masek či múzy Thalie byly zamítnuté jako nepřiliš originální, jiné nápady byly nesrozumitelné, ba někdy téměř nedešifrovatelné. Po neúspěšných úvahách triumvirát Soukupová, Ornest, Wenig nabídl řešení: „Schnirchova triga“. Je srozumitelná, realistická, je součástí výzdoby Národního divadla a je v Praze – splňují se tedy všechny požadavky na tuto cenu kladené. Návrh byl s velkým nadšením přijat a tak se hlavní cenou PQ stala zmenšená replika jedné z plastik sochaře Bohuslava Schnircha, umístěné na pylonech po bocích průčelí Národního divadla v Praze, odlitá do kovu a pozlacená s názvem „Zlatá triga“.

Mezinárodní porota měla být sestavena v lichém počtu z domácích i zahraničních scénografů, ale i režisérů, teatrologů apod.

Doprovodné akce

V průběhu výstavy se počítalo s pořádáním teoretických seminářů, diskusních večerů apod., zaměřených k tematické části přehlídky, dokonce se zahraničním souborům a umělcům nabídl možnost vystupovat s kratšími pořady a programy, ovšem jen ve vlastní režii, případně na komerční bázi.

Takto zpracovaný materiál (včetně variant) byl doplněn ještě i návrhem výnosu MŠK, kterým se ředitelce Divadelního ústavu ukládalo, aby zajistila přípravu a realizaci Pražského quadriennale. Finanční prostředky na uspořádání této výstavy měla být zajišťována v rozpočtu MŠK na příslušné období a zařazena do rozpočtu Divadelního ústavu jako jeho autonomní složka.

Za ideovou a uměleckou stránku PQ bude odpovídat Výbor PQ, jeho členové budou jmeno-

vání zvláštním dekretem MŠK. Členství ve Výboru bude čestné.

K organizačnímu zajištění PQ měl být vždy na určité období zřízen sekretariát, který by byl rovněž financován z autonomního rozpočtu PQ a který by podléhal přímo řediteli DÚ.

Součástí předkládaného materiálu byl i návrh „Zřizovací listiny Pražského quadriennale“. (Dlužno podotknout, že tuto zřizovací listinu podle ústní informace E. Soukupové ministerstvo nikdy nevydalo.)

V této podobě byl materiál projednán a schválen kolegiem MŠK na 9. schůzi dne 21. 3. 1963 a s ohledem na tehdejší schvalovací princip byl se souhlasným stanoviskem MŠK předložen k zásadnímu souhlasu nejvyššímu stranickému orgánu KSČ. Usnesením 47. schůze předsednictva ÚV KSČ ze dne 4. 12. 1963 byl tento návrh konečně schválen a bylo odsouhlaseno konat mezinárodní přehlídku jevištního výtvarnictví a divadelní architektury v Praze každý čtvrtý rok počínaje rokem 1967.

Brazílská strana, navrhuující původně pro pražskou premiéru rok 1964, pochopila, že toto datum je nereálné. Průběžně probíhající další jednání natolik úspěšně pokročila, že při 8. Biennale São Paulo pořádaném ve dnech 26. 8. – 12. 9. 1965, na němž opět excelovala čs. scénografická expozice a Ladislav Vychodil získal zlatou medaili, došlo ke sjednocení stanovisek a dohodě. Z pověření MŠK potvrdil J. Kotalík Fr. Matarazzovi, že se scénografická přehlídka bude v Praze konat v roce 1967, o dva roky později pak opět v São Paulo. Úspěch tohoto ujednání byl korunován šťastným rozhodnutím čs. velvyslance v Brazílii L. Kocmana využít obvyklého koktejlu v čs. expozici ke slavnostnímu předání medaile Čs. společnosti pro mezinárodní styky panu

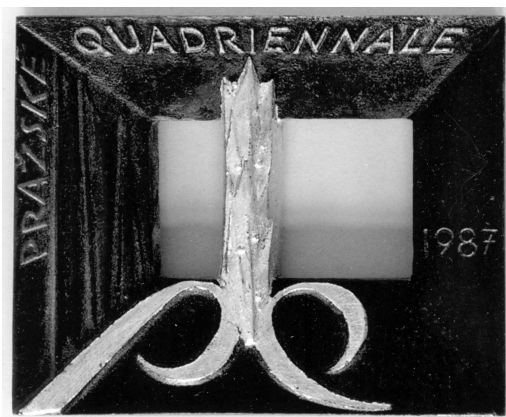

Zlatá a stříbrná medaile udělována na všech ročnících PQ s výjimkou PQ 87 – autor akad. sochař Karol Lacko

20_Pražské quadriennale 1967 – příprava

Francisco Matarazzovi. Byla mu udělena za mimořádné zásluhy na poli kulturní spolupráce čs. - brazilské. Brazilští i zahraniční odborníci a intelektuálové vyjadřovali při této příležitosti neliché-
né sympatie a kladný vztah k čs. kultuře.

Rok 1967 se jevil ještě velmi vzdáleným. Na přípravu 1. ročníku PQ se zdálo být dost času, ale opak byl pravdou. Z oblasti úvah a nápadů bylo třeba přejít k realizaci. Zásadní souhlas byl sice dán, ale všechna konkrétní dílčí jednání bylo třeba teprve zahájit.

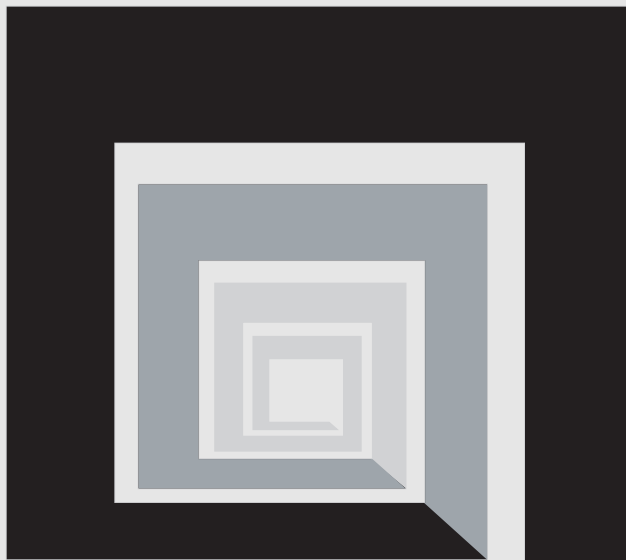

Medaile vydaná ve zlatém a stříbrném provedení pro PQ 87
– autor akad. sochař Zdeněk Kolářský

Hlavní cena PQ Zlatá triga

PQ 1967

Pražské quadriennale '67

Dopisem náměstka MŠK V. Janů byl Divadelní ústav pověřen přípravou a realizací PQ 67. Dr. Soukupová jmenovala pracovní skupinu, jakýsi realizační tým, sestavený tentokrát téměř výhradně z pracovníků DÚ. V závěru příprav se na prvním PQ podílel téměř celý Divadelní ústav, ovšem při zachování své vlastní činnosti.

Autorem definitivní koncepce, struktury i obsahu výstavy byl dr. Vladimír Jindra, který rovněž navrhl typy formulářů přihlášek k účasti, údajů pro katalog aj. Byly tak dobře vymyšlené a sestavené, že se téměř beze změny používaly pro všech 10 ročníků PQ. Na definitivním znění statutu se spolu s ním výrazně podílela dr. Soukupová. Styk se zahraničními partnery zajišťovala Jarmila Gabrielová, na rozpočty, smlouvy a ekonomickou stránku dohlížel dr. Albert Babel.

Katalog PQ 67 byl dílem dr. Vladimíra Jindry a dr. Věry Ptáčkové.

Architektury výstavy byli akad. malíř Adolf Wenig a arch. Vladimír Nývlt. A. Wenig se navíc ujal částečně i produkce výstavy.

Připomínkové a schvalovací řízení

Jednotlivé části návrhu PQ byly zpřesněny a materiál v předepsané úpravě a podobě byl zaslán příslušným ministerstvům na PQ přímo zainteresovaným, majícím své zástupce ve Výboru PQ.

V připomínkovém řízení všechna oslovená ministerstva (MŠK, MZV, MF) vyslovila zásadní souhlas s akcí. Jenom MF uplatnilo námitku, že celkový finanční limit výstavy je příliš vysoký a trvalo na tom, že je nutno jej snížit, a to zejména u položek na tvůrčí přípravu a realizaci výstavy. Plánovaná částka musí být zahrnuta do rozpočtu MŠK do oddílu výstav. To ovšem MŠK při celkovém objemu částky plánované na výstavy nemohlo vůbec akceptovat, natož zajistit.

Konečný verdikt MF byl jednoznačný: pokud MŠK nenajde šestimilionovou částku ve vlastním rozpočtu, musí hledat takové řešení, které povede k zásadnímu snížení nákladů při zachování plánovaného rozsahu a kvality akce, nebo bude nutno od výstavy ustoupit.

Požadavek to byl velmi kategorický a zdálo se, že neřešitelný. MŠK samozřejmě v rámci svého rozpočtu 6 milionů nemělo a pro PQ 67 mohlo uvolnit jen 1,6 milionů korun.

S takovou částkou ovšem Výstavnictví, které bylo realizací výstavy pověřeno, odmítlo akci převzít.

PhDr. Eva Soukupová, ředitelka DÚ a PQ

PhDr. Vladimír Jindra, vedoucí scénografického odd. DÚ,
autor koncepce Pražského quadriennale

Co teď? Přece není možné nyní, po několikaletém jednání s Brazílií akci odtroubit ve chvíli, kdy již jen tušeným významem dávno překročila hranice dvoustranné dohody, kdy vzbudila zájem - též díky publicitě Mezinárodního divadelního ústavu (ITI) - světové divadelní veřejnosti.

Ministr František Kahuda si zavolal Evu. Soukupovou, a přímo se jí zeptal, zda považuje za reálné uskutečnit PQ za těchto finančních podmínek. Odpověděla, že se o to pokusí. V rámci DÚ vytvořila pracovní skupinu a s tímto týmem podrobila původní rozpočet důkladnému rozboru. Hledalo se, kde by se dalo ušetřit, které další subjekty by bylo možno požádat o finanční či věcnou podporu.

Podstatně snížit náklady se podařilo např. v položce výroby instalačních prvků. Díky pochopení a porozumění šéfů výpravy Městských divadel pražských (A. Wenig), Národního divadla (J. Svoboda), dále dílnám Filmových ateliérů Hostivař a Krátkého filmu byla výroba potřebných instalačních elementů zadána formou individuálních smluv pracovníkům uvedených dílen. Ti také velkou část výstavy sami postavili a to během necelých 14ti dnů – navíc ve velmi zpustlém výstavním prostoru Bruselského pavilonu.

Tehdy také byl odeslán dopis (čj. 48. 005/66) náměstkovi primátora hlavního města Prahy Františkovi Budskému, kterým MŠK žádá jak o zastoupení NVP v předsednictvu Výboru PQ, tak i o dotaci. Výsledek byl pozitivní, NVP sponzoroval jednu cenu PQ. Od této chvíle se datuje pravidelná spolupráce obou subjektů zahrnující zastoupení, sponzorování a záštitu hl. města Prahy.

Se stejnými žádostmi byly osloveny také další instituce: Pragokonzert, Výbor sekce pro divadlo a film Českého literárního fondu a Divadelní služba. Žádná z nich pomoc neodmítla a poskytl finanční částky na odměnu českým a slovenským scénografům – laureátům stříbrných medailí ve výši 3. 000,- Kčs na osobu.

Expozice Československa byla umístěna ve Valdštejnské jízdárně. Hospodářskou smlouvou o dočasném užívání nebytových prostor uzavřenou mezi Národní galerií a Divadelním ústavem dne 24. 8. 1967 byl tento výstavní prostor poskytnut pro PQ zdarma.

24_Pražské quadriennale '67

Dr. Josef Urban, předseda výboru PQ 67, při slavnostním zahájení PQ 67

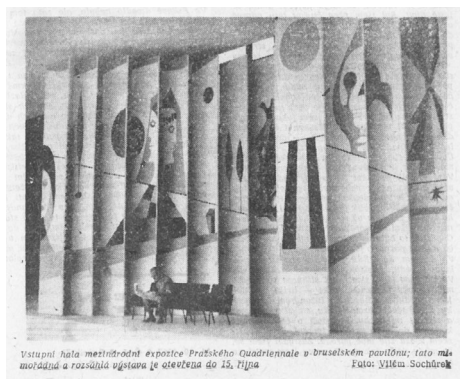
Guy Beaulne, komisař expozice Quebecu, vítá přítomné na národním dnu Kanady

Bruselský pavilon v areálu PKOJF, v jehož prostorách se konaly výstavy PQ 67, PQ 71, PQ 75 a PQ 79

Pohled do mezinárodní expozice scénografie a divadelní architektury na PQ 67 v Bruselském pavilonu.

vlevo: Ministr kultury Karel Hoffmann pozdravil hosty vernisáže PQ 67.

nahore: Grafická úprava vstupní haly Bruselského pavilonu při PQ 67

Umístění výstavy

Opět přišla na pořad otázka umístění výstavy. Pozornost se nakonec zaměřila znovu na Park kultury a oddechu J. Fučíka, kde kromě Sjezdového paláce byly k dispozici ještě další pavilony, i když na zahraniční výstavy nedostatečně vybavené. V zadní části Parku ale stál výstavní pavilon, tzv. Bruselský, přenesený po skončení EXPO 58 z Bruselu do Prahy. Nebyl sice určen výhradně pro výtvarné výstavy, ale jeho skvělá architektura, dostatečná velikost, vybavenost, i jeho členité prostory, které podporovaly invenci instalátorů poskytováním různých možností pro nekonvenční instalace, z něj učinily nejvhodnější místo pro PQ. Pavilon ovšem nebyl dlouho využíván a jeho prostory byly ve velmi zanedbaném stavu s výjimkou části, v níž dočasně sídlil Státní výbor pro techniku, který však nejevil ochotu prostor uvolnit. Pro PQ se tak zmenšovala výstavní plocha. Přes četné intervence ministerstva kultury a informací u předsedy této organizace dr. Vlasáka se dlouho nedařilo dosáhnout uvolnění místností. Nakonec však došlo k dohodě a do Bruselského pavilonu se všechny zahraniční expozice vešly.

Razení expozic podle české abecedy přiklo některým zemím výhodnější, některým méně výhodné umístění, tu v parteru, tu na schodišti, v patře, či na chodbě, které ale nakonec instalátory vyprovokovalo k vynalézavým a často neobvyklým způsobům instalace i prezentace exponátů.

Kromě toho byl v pavilonu k dispozici také menší kinosál s kompletní promítací technikou, který byl využíván zejména při národních dnech, a samostatná menší výstavní síň Julia Fučíka, v níž byly instalovány exponáty čs. laureátů z Biennale v São Paulo.

A tak se nakonec ukázalo, že volba tohoto pavilonu byla ta nejlepší ze všech nabízených možností a že tento prostor byl pro velký mezinárodní výstavní experiment téměř předurčen.

Statut PQ 67

Statut PQ 67 obsahově pokrýval všechny potřebné informace o koncepci, zásadách účasti, soutěžních, organizačních i finančních podmínkách. I když v zásadě respektoval základní saopaulská ustanovení, měl svá specifika od brazilského vzoru se lišící. Souvislost Pražského quadriennale s brazilským Biennale byla vyjádřena v preambuli takto: *Ministerstvo školství a kultury ve snaze poskytnout evropským odborným kruhům možnost shlédnout a konfrontovat díla jevištních výtvarníků a divadelních architektů, která dosud měli možnost sledovat jen v Sčo Paulo, ustavuje mezinárodní přehlídku divadelního výtvarnictví – Pražské quadriennale.*

Oproti prvnímu návrhu statutu vypadly z kapitoly o vyhlašovaných sekcích PQ obě mimo-soutěžní sekce, tj. prezentace děl čs. laureátů z Biennale São Paulo a Čestná síň, protože se netýkaly zahraničních účastníků. (Od ideje Čestné síně bylo nakonec zcela upuštěno.) Nejsou v něm např. zmiňovány ceny PQ včetně výše částky, ale mezinárodní porotě se v něm ukládá rozhodnout o udělení cen nejpozději do 14ti dnů po vernisáži, aj. Je tam však zformulována zásada, že témuž umělci nemůže být udělena cena dvakrát: na PQ i na Biennale v São Paulo. Tento požadavek se ve statutech dalších ročníků PQ již neobjevil.

Hlavní sekce PQ - scénografie a divadelní kostým - byla rozdělena na dvě subsekce: mezinárodní - vyhrazenou zahraničním účastníkům, v níž mezinárodní porota posuzovala obsahovou náplň, průkaznou dokumentaci o realizaci záměru, uměleckou hodnotu exponátů včetně nápaditosti jejich prezentace, jakož i architektonické pojetí a instalační originalitu. národní - určenou českým a slovenským umělcům. Čs. expozice do hodnocení mezinárodních expozic nebyla zahrnuta, a o Zlatou trigu tedy nesoutěžila. Mezinárodní porota posuzovala díla čs. umělců samostatně – nikoliv v kontextu se zahraničními účastníky, a navrhovala udělení zlatých a stříbrných medailí pro scénografii a divadelní kostým.

Pozvání k účasti

Zásadní koncepční, organizační i ekonomické otázky tedy byly zformulovány a částečně i vyřešeny. Nastala důležitá, ba zásadní fáze příprav: rozeslání pozvání k účasti.

Pozvání k tak významné a prestižní akci byla rozeslána diplomatickou cestou přes MZV prostřednictvím čs. zastupitelských úřadů. Ale tato cesta měla - kromě výhod - také svá úskalí. Trpěla notnou dávkou byrokracie, zdoluhavostí a někdy i nezájmem. Obvykle takové pozvání MZV příslušné země postoupilo svému ministerstvu kultury či jinému úřadu zabývajícímu se kulturní problematikou a tam pak záleželo na zájmu a znalosti úředníků najít odpovídající organizaci či instituci, které by se realizace účasti a dobré reprezentace mohla svěřit. Aby se ale o výstavě dozvěděli také umělci, především scénografové, divadelníci a výtvarníci, šla souběžně s pozváním oficiálním i informace prostřednictvím partnerských institucí DÚ. Aby paleta mezinárodní účasti byla opravdu co nejvšestrannější a nejpestřejší a opírala se přitom o již existující síť divadelních center, vstoupil do spolupráce Mezinárodní divadelní ústav, jehož čs. národní středisko pracovalo v rámci Divadelního ústavu. Tato významná mezinárodní organizace uvedený záměr vřele uvítala, myšlenku PQ podporovala a doporučila zařadit tuto akci jako významný příspěvek v kulturní sféře do programového kalendáře UNESCO a všech mezinárodních divadelních organizací, které zastřešovala.

Uzávěrka přihlášek spolu s požadavky na velikost výstavní plochy byla stanovena na konec ledna 1967, ale lhůta musela být na žádost některých zemí prodloužena do konce února 1967.

Do tohoto prodlouženého termínu se přihlásilo 26 zemí, z nichž však šest nakonec z vážných důvodů (většinou finančních) svou přihlášku stáhlo. Vzhledem k tomu, že šlo o první výstavu tohoto druhu a že doba na její přípravu nebyla pro zájemce dosti dlouhá, byl tento počet příjemným překvapením.

Mezinárodní divadelní ústav - International Theatre Institute (dále jen ITI)

Po 2. světové válce se zrodilo UNESCO, jehož první základy sice byly položeny již v roce 1942 v Anglii, ale k definitivní podobě a zrodu této světové organizace došlo až v roce 1945, a to 16. listopadu, kdy se v Londýně sešli zástupci 37 zemí, aby projednali a podepsali zakládající listinu. K plnění svých záměrů a cílů vyzvalo UNESCO řadu významných kulturních osobností, tvůrců, umělců, interpretů, jakož i již existující mezinárodní nevládní organizace (NGO) nejrůznějšího kulturního zaměření. A tak podle stupně významu, rozsahu působení a zájmu světové kulturní veřejnosti byly jednotlivé mezinárodní organizace zařazovány do různých kategorií a byly jim přiznány tomu odpovídající statuty (A – C) = stupně přidružení k UNESCO.

Již v roce 1946 byl Generální konferenci UNESCO předložen návrh na založení Mezinárodního divadelního ústavu. V roce 1947 se v Paříži sešlo 25 expertů, kteří si ujasňovali názory na nutnost takovou světovou organizaci založit a definovali její program. Hlavními argumenty byly dva důležité aspekty: První se týkal postavení divadla v soudobé společnosti – a tudíž i úlohy umělce. Druhým pak bylo využití a podpora spolupráce divadla a divadelníků k vybudování mostů mezi národy při zachování a respektu k identitě jejich národní kultury a bez ohledu na jejich politické systémy. Přípravné gremium v Paříži vypracovalo i návrh Charty. A v roce 1948 se v Praze konal ve dnech 28. 6. – 3. 7. 48 z podnětu J. B. Priestleyho a za přítomnosti Juliana Huxleyho I. světový kongres této organizace, která byla nazvána Mezinárodní divadelní ústav (ITI). Na tomto kongresu reprezentoval čs. divadelníky Jan Kopecký, do exeku-

tivního výboru byl zvolen Jindřich Honzl.

ITI patřil mezi prestižní organizace a získal od UNESCO – jako jediná mezinárodní organizace v oblasti divadla – stupeň přidružení „A“. Po řadu let zastřešovalo ve vztahu k UNESCO další mezinárodní divadelní asociace a organizace.

Členství v ITI bylo zpočátku možné jen prostřednictvím národních středisek. Zdůrazňovala se tak totiž zásada a záměr vytvářet nebo alespoň podporovat co nejširší domácí základnu, na kterou by se náměty, ideje či participace na úkolech ITI mohly přenášet, aby se tak na jejich popularizaci a rozpracování podle národních potřeb a možností podílel co největší počet divadelníků... a byla jimi oslovena co nejširší kulturní veřejnost. Z původních 15 zakládajících středisek v roce 1948 (mezi nimiž bylo i Československo) vzrostl do roku 2005 jejich počet na 75.

Mezinárodní porota

Návrh na její složení, na počet členů, na organizační a jednací řád připravil pochopitelně tým DÚ a předal ke schválení Výboru PQ. Vycházel z uměleckého a odborného profilu navrhovaných osobností, komunikativnosti a v neposlední řadě také z jazykových znalostí – i když se s pomocí překladatelů počítalo. Počet porotců se nakonec ustálil na sedmi. (Pozdější ročníky PQ prokázaly, že tento počet je vzhledem ke stále stoupajícímu počtu účastnických zemí i diferencovaných soutěžních sekcí nedostatečný, a počet členů poroty bylo nutno zvýšit.)

Časový harmonogram předpokládal, že se porota sejde na první schůzce ještě těsně před zahájením PQ k prodiskutování principů hodnocení, způsobu práce, volbě předsedy, apod. Práce poroty musela proběhnout během tří dnů, aby byla co nejdříve známa jména laureátů a mohla být uvedena na vstupních panelech do příslušných expozic. Slavnostní udílení cen se tak mohlo konat ještě v prvním týdnu PQ. Porotci byli pozváni na dobu sedmi dnů, hradil se jim pobyt a cestovní náklady.

Při výběru kandidátů na členství v porotě platila zásada, že v této (i v každé další) porotě PQ bude zasedat vždy 1 český a 1 slovenský divadelní odborník. Zastoupení v ní měl mít pravidelně i brazilský divadelní odborník, delegovaný vedením Biennale São Paulo. Až do PQ 1987 se toto ujednání dodržovalo.

Mezinárodní porotu PQ 67 tedy tvořilo sedm členů (jmenný seznam viz str 42)

Všichni jmenovaní byli pozváním poctěni, přijali je a s výjimkou prof. Pandolfiho do Prahy přijeli, aby se své funkce se vši vážností ujali. Prof. Pandolfi sice se svým členstvím v porotě souhlasil, ale datum akce si spletl o celý rok. Přijel do Prahy až v roce 1968 – a patrně již s vědomím, že něco popletl, se s poněkud provinilým výrazem objevil v DÚ s dotazem, jak to vlastně s tou mezinárodní porotou PQ je. Nakonec tedy porota pracovala o šesti lidech za předsednictví Paul Louis Mignona a za organizačního vedení dr. Ludmily Kopáčové z DÚ. Jednacím jazykem byla francouzština, všichni byli tohoto jazyka mocní, tlumočilo se jen prof. Svobodovi.

Denis Bablet, PQ a OISTT

Přípravy PQ 67 znovu zdůraznily význam scénografického vyjádření myšlenky dramatického díla, spolupráci režiséra a scénografa. Francouz Denis Bablet pracoval na studii o vývoji evropské moderní scénografie, v níž čs. jevištní výtvarnictví hrálo významnou roli. Tento fakt se potvrdil znovu na saopaulském Biennale, kde československá scénografická kolekce opakovaně vítězila a českoslovenští scénografové pravidelně získávali zlaté medaile. Francouzská expozice tam například nikdy tak velký úspěch neměla. Francouzští jevištní výtvarníci a divadelníci si uvě-

Denis Bablet v přátelském rozhovoru s Josefem Svobodou.

domovali, že nemohou pokračovat v konvenčním „divadle malířů“, nýbrž že je třeba hledat nové, divadelně architektonické koncepce, divákovi srozumitelnější a bližší – a také modernější. Právě Denis Bablet v době prvotních jednání o scénografické výstavě v Praze její realizaci vřele podporoval právě pro možnost konfrontace, srovnání i prezentace nových myšlenek, názorů a nápadů. Ve svých odborných studiích, statích a publikacích vysvětloval a formuloval význam pojmu „scénografie“. Pojilo ho dlouholeté přátelství s Josefem Svobodou, které vyústilo ve významnou monografii s vynikající analýzou Svobodova díla. Bablet se stal – jak sám Svoboda říkal – jeho „teoretikem“, který vyložil a teoreticky podložil jeho způsob tvorby, tvůrčí myšlení a umělecké záměry.

Zasvěcený výklad o vývojových tendencích světové scénografie přednesl D. Bablet ve svém vystoupení na mezinárodním sympoziu uspořádaném v rámci doprovodných programů a akcí PQ 67. Hlavním tématem byla spolupráce režiséra a scénografa, téma, které ovládlo na dlouhou dobu různá odborná setkání, sympozia a semináře divadelních tvůrců, a to nejen v Evropě.

Denis Bablet také přesně pochopil a vystihl velký význam PQ jako inspirativní zdroj pro pracovní program nově vznikající mezinárodní organizace a jako efektivní podporu vrcholícím snahám skupiny mezinárodních odborníků založit mezinárodní organizaci sdružující jevištní a kostýmní výtvarníky, divadelní techniky a také scénografy-architektky zabývající se architekturou jevištního prostoru včetně divadelní techniky. Do statutu této nové organizace doporučil zařadit úzkou spolupráci s PQ, zejména v tematické sekci, případně spoluúčast v doprovodných programech. Byl autorem námětu uspořádat při příštím PQ jakýsi divadelní minifestival s účastí 5-6 divadelních souborů reprezentujících nové režijní proudy, nové myšlenky koncepční i interpretační a na jejich představeních demonstrovat současné moderní divadlo. V rámci tematické sekce nebo místo ní navrhl hostování souborů Living Theatre, Bread and Puppet Theatre, Théâtre du Soleil, Divadla na Tagance, Odin Teatret a Divadla Za branou. Jejich vystoupení měla být výchozím bodem diskusní části věnované výměnám názorů, rozborům a konfrontacím jednotlivých

30_Pražské quadriennale '67

představení ústící v zamyšlení nad dalším vývojem divadelního, scénického a interpretačního umění. Na této části PQ by se tedy nově vzniklá mezinárodní organizace spolu s ITI a dalšími mezinárodními divadelními organizacemi mohla a měla podílet. Nadřazeným orgánům se však tento zajímavý námět zdál příliš nezávislý a smělý. A tak byl zamítnut s poukazem na vysoké finanční nároky a nedostatek rozpočtových prostředků.

Založení OISTT

Mezinárodní divadelní ústav se snažil rozvinout práci své scénografické sekce, ale v podstatě bezúspěšně. V druhé polovině padesátých let pak pro malý zájem tato sekce zanikla paradoxně v okamžiku, kdy scénografie vstupovala na evropskou divadelní scénu jako důležitý a nepřehlédnutelný partner divadelní tvorby. Tehdejší generální tajemník ITI Jean Darcante se proto snažil scénografickou sekci v rámci ITI obnovit. Po delších jednáních však dospěl k názoru, že pro specifičnost a rozsah pracovních postupů vytvářejících výtvarnou složku divadelního představení včetně prací technického rázu, je třeba uvažovat o samostatné organizaci. Tuto novou organizaci pak zahrnout do skupiny mezinárodních divadelních organizací již existujících pod křídly ITI.

Pod vlivem úspěchů československé scénografie snažil se Jean Darcante najít podporu své myšlenky i v Československu.

Se vstřícným návrhem přišel ing. arch. Miroslav Kouřil, ředitel Scénografického ústavu. Opřel jej hlavně o výrobní proces a zahrnul do návrhu této organizace kromě divadelní techniky i firmy zabývající se výrobou divadelních zařízení, vybavení jevišť, atd. – přičemž umělecké disciplíny zůstaly poněkud stranou. To ovšem odporovalo idejím a zásadám UNESCO a generální tajemník ITI proti takové podobě nové organizace protestoval. K jednání, které se v Praze o tomto tématu nakonec vedlo až přímo u ministra kultury, byla přizvána také ředitelka DÚ dr. Eva Soukupová. Požádal o to Jean Darcante, který velmi oceňoval práci československého střediska ITI pracujícího v rámci DÚ. Na závěr jednání požádal ministr kultury dr. Soukupovou, aby se osobně ujala vytvoření a založení scénografické organizace v intencích UNESCO. Ihned jí však také upozornil, aby nežádala ani o zvýšení počtu pracovníků, ani o navýšení rozpočtu. (Takové upozornění ovšem provázelo téměř každou novou iniciativu v kulturní oblasti, proto ani tolik nepřekvapilo.) Ředitelka DÚ však nezaváhala a hozenou rukavici zvedla. Novou mezinárodní organizaci chtěl totiž generální tajemník Jean Darcante předběžně představit již na 12. kongresu ITI, který se konal v New Yorku v květnu 1967.

Ustavující kongres scénografů byl naplánován na červen 1968 a těsně předcházela slavnostnímu shromáždění ITI svolanému k 20. výročí založení této organizace do Prahy. Nastala usilovná práce připravit podklady programové, organizační, ekonomické i právní, což předpokládalo podstupovat řadu komplikovaných jednání a nespočet schvalovacích řízení. Spolu s tím probíhala čilá korespondence se zahraničím, především s reprezentanty těch zemí, kteří založení nové organizace iniciovali a podporovali. Na neformální schůzce se sešlo „sedm statečných“ z Francie, Maďarska, NDR, Kanady, SRN, Izraele a Československa, kteří zrod organizace, průběh ustavujícího kongresu, návrhy na volbu představitelů atd. projednali, upřesnili a potvrdili. Schůzce předsedal ing. arch. Walter Unruh z Německa, významná osobnost poválečné éry divadelního rozvoje, charakterizované výstavbou nových divadelních budov, rekonstrukcemi a adaptacemi prostorů pro divadlo dosud nepoužívaných. Tam byla tedy jednomyslně vyjádřena myšlenka založit Mezinárodní organizaci scénografů a divadelních techniků se zkratkou OISTT. Sídlem generálního sekretariátu se jednomyslnou volbou stala Praha a jeho nositelem pak Divadelní ústav.

Založení OISTT bylo odbornou veřejností přijato s nadšením a k sedmi výše uvedeným za-

*kládajícím členům se záhy přidávaly další země. V čele organizace stanul jako její první prezident již zmíněný Walter Unruh, prvním generálním tajemníkem byl zvolen Ota Ornest, ředitel Městských divadel pražských, režisér, překladatel a pedagog DAMU. Na formulování poslání a programu této organizace se vedle dalších osobností výrazně angažoval právě Denis Bablet, později zvolený předsedou programové komise OISTT. Tato komise byla jakýmsi ideovým moz-
kem organizace, zaznamenávala a shromažďovala tvůrčí i organizační problémy a z nich pak formulovala ty zásadní, kterými by se organizace měla především zabývat.*

Předsednictvo ustavujícího shromáždění OISTT. Zleva: Jean Darcante, generální tajemník ITI, ing. arch. Walter Unruh, předseda přípravného výboru OISTT, Ota Ornest, designovaný generální tajemník OISTT.

Scénografický ústav

Otázky rozvoje divadelní techniky jako nedílné součásti divadelní umělecké tvorby začaly počátkem padesátých let stále více doléhat na odbornou veřejnost. Iniciativy se ujalo vedení Divadla národů a svolalo do Paříže ve dnech 24. -29. května 1957 první mezinárodní schůzku divadelních techniků, které se zúčastnili – kromě početných francouzských představitelů různých divadelních oborů delegáti 16ti národů (NDR, NSR, Argentina, Belgie, Chile, Dánsko, Španělsko, Finsko, Velká Británie, Guatemala, Norsko, Nizozemí, Švédsko, USA, Venezuela, Jugoslávie) a pozorovatelé ze SSSR a Indie, celkem 205 účastníků. Zasedání zahájil státní sekretář pro krásnou umění Jacques Birdeneuve, předsedou byl zvolen Jean Mourier (Francie) a pět místopředsedů ze zahraničí: Heinrich Vogt (za německou oblast), Dušan Sevic (za slovanskou oblast), Elina Lehtikkunas (za skandinávskou oblast), Richard Southern (za anglickou oblast), Arturo Serrano Arin (za hispánskou oblast). Po následném jednání v různých oborových komisích, diskusích a připomínkách byly připraveny podklady pro založení Mezinárodní asociace divadelních techniků (Association Internationale des Techniciens du Théâtre – AITT).

Na nutnost rozvoje divadelní techniky upozorňovala již delší dobu také čs. vědecko-technická rada. V předstihu k výše zmíněné mezinárodní iniciativě doporučila ministru školství a kultury přijmout návrh na zřízení scénografické laboratoře, což se také stalo.

Scénografická laboratoř byla založena 1. 9. 1957 scénografem a architektem Miroslavem Kouřilem se záměrem věnovat se otázkám rozvoje divadelní techniky vedoucí ke zlepšení umělecké práce na jevišti, dosáhnout zlevnění výroby divadelních dekorací a kostýmů, zlepšení hygienických poměrů a bezpečnost práce v divadle, navrhovat konstrukce zařízení a pomůcek k ulehčení práce divadelní technice apod.

V roce 1963 byla Laboratoř přebudována na Scénografický ústav, který rozšířil svou činnost, zvýšil počet odborníků i administrativních pracovníků a získal samostatnou budovu na Vinohradské třídě. Po krátkodobém organizačním zapojení do DILIA, Divadelního ústavu a Národního divadla se nakonec Scénografický ústav osamostatnil jako rezortní vývojový ústav, řízený MK ČSR. Zabýval se vědeckotechnickým rozvojem materiálně technické základny oblasti kultury se zaměřením na řešení problematiky rozvoje scénografie a divadelní techniky.

V rámci reorganizace rezortních ústavů byl Scénografický ústav v roce 1974 zrušen a část jeho agendy převzal Divadelní ústav.

Zahraniční hosté

Příprava PQ 67 této velké divadelní události, pochopitelně neunikla pozornosti světové divadelní obce. Přicházely četné dotazy divadelníků i divadelních institucí projevující nejen zvědavost, ale také zájem o osobní účast jak na výstavě, tak i na doprovodném sympoziu. DŮ tohoto velkého zájmu pochopitelně využil a pozval na slavnostní zahájení a k účasti na mezinárodním sympoziu řadu významných osobností světového divadla. Mnozí toto pozvání přijali, někteří však jako např. Laurence Olivier, Peter Brook, Kenneth Tynan, Jerzy Grotowski, Jan Boguslawski, Reinhart Zimmermann, Walter Felsenstein, Walther Unruh, Vittorio Gassman, Liviu Ciulei, Max Frisch, John Bury, Wolfgang Heinz, Friedrich Dürrenmatt se osobními dopisy omluvili, poněvadž měli již dlouhou dobu předem sjednané jiné závazky a kromě toho podzimní termín PQ byl u nich spojen se zahájením nové divadelní sezóny či vysokoškolského roku, což mnohým z pozvaných účast na PQ nedovolovalo.

Ing. arch. Miroslav Kouřil, ředitel Scénografického ústavu

Slavnostní zahájení PQ

Konalo se dne 22. září 1967 ve foyer Bruselského pavilonu a v Jízdárně Valdštejnského paláce. Předcházela mu tisková konference uspořádaná pro domácí i akreditované zahraniční novináře, včetně redaktorů zahraničního vysílání Čs. rozhlasu. Zejména ti se ve svých teritoriích podstatnou měrou zasloužili o informaci, propagaci a popularizaci PQ. Na vernisáž byl pozván – vedle všech politických a společenských oficialit – také pražský diplomatický sbor, zástupci UNESCO a Mezinárodního divadelního ústavu, národních střeďisek ITI, členové mezinárodní poroty a řada domácích a zahraničních odborníků a hostů. Existovaly dokonce dva typy pozvánek: významné osobnosti zval přímo ministr, ostatní pak ministerstvo. Kromě tiskových materiálů obdrželi všichni významní hosté také katalog.

Poněvadž ustavujícím orgánem PQ 67 bylo MK, předpokládalo se, že výstavu zahájí ministr. V té době jím byl Karel Hoffmann. Ale ten se mezinárodních akcí stranil a údajně se zdráhal na zahájení vůbec přijít, natož něco pronášet.

Teprve když jakýsi vtípek rozšířil „zaručenou“ zprávu, že se slavnostního zahájení PQ zúčastní sám prezident republiky, Hoffmann se rozhodl na vernisáž přece jen přijít. Hosty krátce pozdravil, projevem však pověřil svého náměstka Miroslava Brůžka.

Zahájení se konalo ve vstupním foyer Bruselského pavilonu výtvarně krásně pojednaném arch. Wenigem. Vernisáž krátce zahájil předseda Výboru PQ dr. Josef Urban a předal slovo náměstkovi M. Brůžkovi. Po něm stručně pohovořila Eva Soukupová o akcích připravených v rámci PQ a po ní vyslovila uznání a blahopřání k této významné mezinárodní divadelní akci prezidentka ITI Rosamond Gilderová. Poté předneslo Novákovo kvarteto první větu z neurčeného Mozartova kvarteta. Následovala prohlídka jednotlivých expozic. Na závěr prohlídky připravilo Studio balet v prostoru, v němž na bruselském EXPO 58 vystupoval soubor Laterny magiky, 15ti minutové vystoupení.

Vernisáž proběhla důstojně až na to, že vstupní hala nemohla pojmout všechny pozvané, takže část z nich pronikla do výstavního prostoru a aspoň si v klidu výstavu prohlédla, část pak zůstala před vchodem.

Slavnostního zahájení PQ se zúčastnili zvláštní zpravodajové z Francie, Rakouska, Nizozemska, SRN, NDR a Švýcarska.

Mezitím řešila ředitelka DÚ Soukupová malý, ale nepříjemný diplomatický lapsus. Kanadská expozice v sekci divadelní architektury, obesaná jen quebeckými umělci, byla na vstupním panelu označena „QUEBEC“. Kanada z názvu vypadla. A to zrovna v době, kdy tam probíhaly mohutné manifestace za osamostatnění frankofonní části, takže naše označení expozice mohlo být vykládáno jako podpora separatistických tendencí provincie Québec. Nedostatek zkušeností, na-

34_Pražské quadriennale '67

ivita, neznalost různých diplomatických fines a důvěra v komisaře této expozice Guy Beaulna, který nás na tuto věc neupozornil, vedla k tomuto faux pas. Kanadský velvyslanec protestoval, příslušná ministerstva to ovšem ponechala Divadelnímu ústavu k řešení, a tak jsme se jako organizátoři akce kanadskému velvyslanci – naštěstí velkorysému - omluvili a nápis upravili.

Po vernisáži uspořádalo ministerstvo slavnostní recepci ve snack-baru Pražského hradu.

Katalog PQ 67

Katalog jako jeden ze základních a trvalých dokumentů, si zaslouží několik slov navíc. Koncipován byl velkoryse. Byl trojjazyčný, v atypickém formátu, na polokřídě, s černobílou obrazovou přílohou. Jeho obsah a kvalita textů i obrázků závisely ovšem na materiálech zaslaných zahraničními komisaři. Texty museli zahraniční komisaři zpracovat a dodat ve francouzštině či angličtině a dlužno dodat, že mnohdy byla jejich obsahová i jazyková kvalita nevalná. Času na redakční zpracování, překlady a redigování měli oba redaktoři dr. Jindra a dr. Ptáčková málo. Navíc se katalog tiskl mimo Prahu, a to v Moravských tiskárnách v Ostravě, jediné tiskárně, která měla tehdy volnou kapacitu a byla ochotna se práce ujmout. Pro náročnost redakční práce i množství zásahů do korektur ostravští sazeči dokonce hrozili zakázku vrátit. A to i za cenu finančních postihů. Je zásluhou Zdeňka Kotaly, technického redaktora, že spory urovnal. Katalog nejenže vyšel včas, ale Kotala jej nechal zpracovat na tu dobu až nestandardně: tři barevné varianty plátěné vazby (modrá, režná, bílá) a navíc ještě pracovní paperback. Tiskařský šotek se však jen tak nevzdal a korektorské oko ředitelky Soukupové zachytilo hned na jedné z prvních stránek katalogu chybu: V seznamu vystavujících zemí vypadla Austrálie, zato Argentina tam byla uvedena hned dvakrát. Tuto chybu se už opravit nepodařilo, takže Austrálie v seznamu vystavujících zemí v roce 1967 už bude definitivně chybět. Také Kanada v seznamu zúčastněných zemí chybí. Vystavoval pouze Québec v sekci divadelní architektury.

Pražský divadelní festival (návrh)

PQ nemělo zůstat jedinou divadelní akcí mezinárodního charakteru. Mělo být součástí celé řady kulturních událostí na sebe navazujících - od Pražského jara, přes Filmový festival v Karlových Varech k Pražskému quadriennale. Do této šňůry aktivit byl plánován i mezinárodní festival nebo přehlídka s pracovním názvem „Pražský divadelní festival“. Měl probíhat při PQ: buď mu částečně předcházet nebo na výstavu bezprostředně navazovat. V druhé polovině šedesátých let se divadelní Praha stávala známou a začínala být považována za jednu ze zajímavých divadelních metropolí.

Mezi již existující velké mezinárodní divadelní festivaly té doby patřilo Divadlo národů v Paříži, dále festival činoherních divadel v Epidauru a hudebně dramatické festivaly v Salcburku, Edinburgu a Bayreuthu.

V diskusích s evropskými divadelníky se ukazovala potřeba, aby vedle Divadla národů existoval v Evropě ještě jeden činoherní festival. A Praha s právě připravovanou mezinárodní výstavou scénografie by jako sídlo takového festivalu byla přijata všemi zahraničními partnery s nadšením. V předběžných diskusích byla vyjasňována i otázka charakteru tohoto festivalu. Divadlo národů v Paříži bylo zaměřeno na reprezentativní umělecká tělesa celonárodního charakteru, čímž se tento festival stal do jisté míry akademickým. I když dramaturgie přehlídky závisela na výběru a doporučení kurátora, ekonomické podmínky účasti byly komerční, tedy finančně značně náročné. Hostující divadlo si většinu nákladů muselo hradit samo. To samozřejmě omezova-

lo, často přímo znemožňovalo účast zajímavých menších souborů a divadel. Praha se pokusila - alespoň v návrhu - vytvořit poněkud odlišné podmínky a navrhovaný festival koncipovala právě jako určitý protipól pařížského Divadla národů. Přehlídka měla být věnována divadlům a souborům přinášejícím nové pohledy a názory na smysl, poslání a význam současného divadla a rezonujícím s novými proudy současné světové divadelní kultury.

V DÚ byl tedy vypracován návrh obsahující nejen koncepci a dramaturgii přehlídky, ale i finanční nároky s tím, že by Pražský divadelní festival byl samostatným útvarem v rámci DÚ s příslušným personálním i rozpočtovým vybavením. Začátek festivalové přehlídky by navazoval bezprostředně na Pražské jaro, konal by se tedy počátkem června, kdy sice končí divadelní sezóna, ale divadla ještě dohrávají, končí škola, ale ještě nejsou prázdniny, je čas tematických zájezdů a začíná turistická sezóna. Také další ročníky PQ už se termínově neměly vázat na São Paulo a napříště se měly konat vždy v červnu.

Ačkoliv měl tento návrh velkou podporu celé plejády nejen českých a slovenských divadelníků, ale i zahraničních odborníků, „les autorités tchèques“ se tohoto projektu zalekly. Byla to pro ně příliš smělá, odvážná, téměř revoluční, a tím možná i podezřelá a navíc finančně náročná myšlenka. Jednání se protahovalo, schvalování vázlo, rozhodnutí se oddalovalo, a tak nakonec zvítězilo obvyklé, chronicky známé zdůvodnění „Nějsou peníze, nemáme to v rozpočtu“.

Atraktivní, doma tiše aplaudovaná a ze zahraničí dost hlasitě podporovaná akce se už pak nikdy nevrátila na program jednání DÚ a ministerstva a z návrhu doprovodných akcí na dalších PQ zmizela úplně.

Symposium

Na rozdíl od nerealizovaného divadelního festivalu se velmi vydařilo doprovodné symposium. Probíhalo v prostorách Klubu školství a kultury (ROH, Na Příkopě 20) ve dnech 9. – 12. října 1967 jako nedílná součást PQ. Mělo dvě hlavní témata:

- a) Spolupráce režiséra s jevištním výtvarníkem
- b) Vliv nového dramatu na vývoj divadelní scény, event. divadelní budovy

Témata vzbudila velkou pozornost, o účast byl mimořádný zájem. Zúčastnilo se ho přes 130 delegátů domácích i zahraničních z 24 zemí. Proběhlo velmi úspěšně, do jisté míry předznamenovalo založení OISTT a přineslo také velkou popularitu PQ. Proto se o něm zmiňujeme podrobněji.

Toto symposium bylo organizováno ve spolupráci se Svazem čs. dramatických umělců v čele s jeho předsedou Otomarem Krejčou a se Svazem čs. architektů v čele s arch. Jiřím Gočárem. Zahájila je dr. Soukupová, zdravotce přednesli O. Krejča, J. Gočár, J. Urban jménem Výboru PQ, vstupní referát přednesl dr. Josef Träger. Následovalo promítnutí dvou krátkých filmů o scénografické práci Josefa Svobody a Ladislava Vychodila. Pak byli účastníci dopraveni autobusy na Výstaviště, aby shlédli jednotlivé PQ expozice.

Druhý den symposia byl zahájen projekcí filmového záznamu „Historie jedné inscenace“ zachycujícího režijní postupy O. Krejči při přípravě inscenace Romeo a Julie v pražském Národním divadle. Tento filmový dokument byl výtečným úvodem k prvnímu tématu symposia. Zásadní referát Otomara Krejči doplnil svým příspěvkem Josef Svoboda. Hned poté připojil své exposé také ing. arch. V. Pardyl, který hovořil o dynamice architektury divadel. Před odpolední diskusí vystoupila se svým příspěvkem ještě ruská historička umění M. N. Požarskaja a mladý ruský scénograf Valerij Levental. (Na toto své první mezinárodní vystoupení často a rád vzpomíná.)

V následných debatách zaznělo mnoho zajímavých názorů, myšlenek a postřehů k otázkám ideální podoby divadla a divadelního prostoru, především z pohledu režiséra a scénografa.

36_Pražské quadriennale '67

Většina zásadních příspěvků z tohoto sympozia zůstala zachována v archivu PQ. Mezi významné účastníky diskusí byli Karl von Appen (NDR), Adam Hanuskiewicz (Polsko), Zenobiusz Strzelecki (Polsko), Paul Bortnovski (Rumunsko), Paul Bruce Pettit (USA), André Acquart (Francie), Yvon Sanche (Kanada), Mirčo Dokov (Bulharsko), Mellbye (Norsko), Paul Irgens (Norsko), Heinz Bruno Gallée (Rakousko), Umberto Orsini (Venezuela), Jan Kosinski (Polsko), J. Domville (Kanada), Morterová (Kanada), z čs. umělců pak Ladislav Východil, Ludmila Purkyňová, František Tröster. Z teoretiků Přemysl Maydl ze Scénografického ústavu.

Diskusí střídavě moderovali Otto Kähler z NDR, Paul Bruce Pettit z USA, M. N. Požarskaja z SSSR, André Acquart z Francie, Erika Billeter ze Švýcarska, H. B. Gallée z Rakouska a Timo Penttilä z Finska. Přihlášky do diskuse a písemné příspěvky shromažďoval dr. Vladimír Jindra, vedoucí scénografického odd. DÚ.

Třetí den zasedání skupina divadelních architektů požádala o možnost jednat půl dne odděleně vzhledem k některým specifikům jejich problematiky. Z tohoto jednání vzešel dokument obsahující nejen závěry diskuse, ale především inspirativní návrhy výhledového pracovního programu pro tento obor činnosti. Tento dokument pak byl jedním z podkladů pro práci komise divadelní architektury v rámci Mezinárodní organizace scénografů a divadelních techniků - OISTT.

Předsednictvo mezinárodního sympozia při PQ 67: uprostřed Otomar Krejča, Miroslav Brůžek a Josef Urban.

Národní dny

byly další velmi populární doprovodnou aktivitou PQ. Možnost prezentovat podrobněji expozici své země, seznámit odborníky i návštěvníky se stavem divadelní kultury a představit nejzajímavější osobnosti využili komisaři několika zemí. Všechny „národní dny“ se odehrály buď přímo v expozicích, nebo ve foyer Bruselského pavilonu. Zájem o uspořádání takových setkání i o účast na nich byl veliký, bylo navázáno mnoho pracovních i osobních kontaktů, z nichž mnohé přetrvaly dodnes. Z několika tehdejších mladých debutantů se postupem času staly uznávané osobnosti a autority na mezinárodním divadelním poli a mnozí z nich považují svou účast na PQ 67 za jakýsi symbolický start k pozdější domácí i mezinárodní proslulosti. I to je třeba v kronice PQ vzpomenout.

Scénář „národních dnů“ býval dost podobný: od prohlídky národní expozice doprovázené výkladem komisaře, případně přednáškou některého scénografa, teoretika či historika až k volné diskusi spojené s malým pohoštěním (podle finančních možností té které země.) Někteří komisaři si teprve pod vlivem prvních zkušeností z těchto setkání uvědomili jejich význam a začali usilovat o uspořádání stejné akce pro svou zemi – a to pokud možno v prvním týdnu PQ, kdy ještě v Praze dlely všechny celebrity pozvané na zahájení či k účasti na sympoziu. Program byl již tak přehluštěn, „národní dny“ se začaly překrývat a tak se některé země uchýlily pod křídla svých zastupitelství a setkání s kolegy-umělci se přesunula na exterritoriální půdu ambasad a přijala formu recepcí v pozdních odpoledních nebo i večerních hodinách.

V rámci PQ 67 byly uspořádány tři národní dny: 29. září uspořádali zástupci kanadské expozice přednášku a setkání s tématem „Francouzské divadlo v Québecu“. Akce se zúčastnilo 105 osob a speciálně k této příležitosti přijel do Prahy náměstek ministerstva mezinárodních záležitostí p. Morin.

6. října byl uspořádán „Den rumunské scénografie“, kterého se zúčastnilo 80 osob. Z Rumunska přijela k této příležitosti osmičlenná delegace rumunských scénografů, jejíž členové měli řadu zajímavých odborných vystoupení, přednášek a promítání záznamů z představení.

13. října se konal „Den scénografie NDR“, kterého se zúčastnilo 85 osob. Program byl sestaven z vystoupení sedmičlenné delegace německých scénografů.

Udílění cen

bylo po slavnostní vernisáži nejočekávanější událostí PQ. Konalo se 12. října 1967 v Rytířském sále Valdštejnského paláce v 17 hodin. Stylové historické palácové prostory ze 17. století na návštěvníky hluboce zapůsobily. Příprava ceremoniálu ovšem v zákulisí probíhala v hektickém spěchu a snažení, aby všechno bylo včas na místě, tj. nejen medaile, ale i diplomy, které se doplňovaly ručně psanými jmény a zdůvodněním, dále jazykové verze verdiktu poroty, obálky s finančními částkami nositelům zlatých medailí aj. Počet pozvánek byl limitován daným prostorem, leč vynalézavost zájemců o účast překonala všechny kontrolní zábrany, což konec konců nebylo tak těžké. Pořadatelé byli jazykové nedostatečně vybaveni, přlivu cizích slov i osob nemohli úspěšně čelit.

Po zaznění fanfár PQ se ujala slova dr. Soukupová, aby ve zcela zaplněném – lépe řečeno přeplněném - sále zahájila slavnost udílění cen. Po ní promluvil předseda mezinárodní poroty. Překlady obou projevů a následná hudební vložka úvodní ceremoniál značně prodloužily. Po předání cen poděkovali zástupcům ministerstva a organizátorům PQ jménem všech účastníků PQ francouzský národní komisař Yves Bonnat a jugoslávský národní komisař arch. M. Krejčík. Na závěr zbyl čas nejen na sklenku vína, na prohlídku astrologické chodby a přilehlých salonů Valdštejnského paláce, ale i na různá interview, dotazy, rozhovory. Byla to poslední šance pro média promluvit si s lauréáty. Mnozí z nich totiž bezprostředně po ceremoniálu odjížděli či odletali domů.

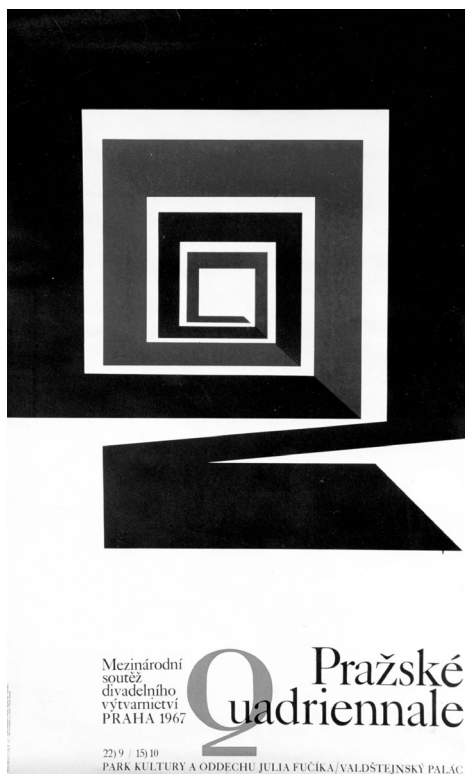
38_Pražské quadriennale '67

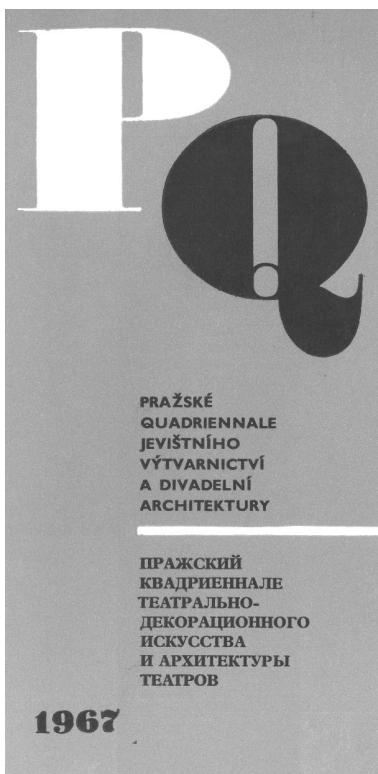
Paul-Louis Mignon, předseda mezinárodní poroty PQ 67 s dalším členem poroty Radu Beliganem.

Předseda výboru PQ 67 Josef Urban blahopřeje Yves Bonnatovi, komisaři francouzské expozice k udělení hlavní ceny PQ Zlaté trigly.

Plakát PQ 67 – autor Jiří Rathouský vytvořil barevné varianty tohoto plakátu pro PQ 71 – PQ 83

Leták PQ 67

Prohlídky divadelních děl, návštěva DAMU

Mezi další doprovodné akce patřily organizované prohlídky divadelních děl, včetně krejčov. Byly vždy doprovázeny odborným výkladem. Na těchto akcích se podílelo Národní divadlo, Divadlo na Vinohradech, Městská divadla pražská a Divadlo Na zábradlí.

Neméně žádaná byla i návštěva divadelní fakulty AMU, seznámení s učebními programy jednotlivých kateder, diskuse s pedagogy. Tento požadavek se nepodařilo v plné míře realizovat, protože výuka na škole teprve začínala, DISK samozřejmě ještě nehrál. Také to byl jeden z vážných argumentů pro změnu data konání následných PQ.

Propagace, tiskové konference

Důležitým propagačním nástrojem byl plakát PQ. Na doporučení Svazu čs. výtvarných umělců byli v lednu 1967 vyzváni k účasti na interní soutěži grafici Jiří Rathouský, Oldřich Hlavsa, Josef Flejšar, Jiří Balcar a ze slovenských grafiků Čestmír Pechr a Milan Veselý. V zadání bylo požadováno, aby v návrhu byla uplatněna zkratka PQ a použit výtvarný prvek podtrhující, že jde o akci divadelní. Z předložených prací vybral Výbor PQ návrh Jiřího Rathouského, který byl pak v různých barevných obměnách používán v následujících PQ ročnících (naposledy na PQ 83) a vytvářel tak určitou „grafickou“ tradici akce. (Podobně jako plakát hudebního festivalu Pražské jaro.) Autorem výtvarného návrhu na diplom laureátům soutěže PQ byl Jaroslav Šůra.

Kromě letáků, plakátů, plošných poutačů do tramvají a autobusů byly sestaveny komplety informačních materiálů včetně programu PQ. Tyto komplety byly zaslány komisařům všech přihlášených zemí, všem národním střediskům ITI, partnerským institucím a divadelním školám v zahraničí. Byl to pěkně dlouhý seznam a pořádně velký finanční náklad v položce „poštovné“. Podobně zásilky putovaly také do všech českých a slovenských divadel, kulturních institucí, lidových škol umění, uměleckých škol všech stupňů, do novin a časopisů a dokonce i kulturním referentům odborových organizací. V seznamu samozřejmě nechyběl rozhlas a televize. Odezva na tuto mohutnou propagační kampaň nebyla stoprocentní. Termín výstavy (září-říjen) nebyl nejvhodnější, název vystavy byl pro širší návštěvnickou obec příliš nečitelný. Při hodnocení zněl závěr, že pro příští ročníky bude třeba najít srozumitelnější a účinnější formu propagace.

Zvláštní pozornost byla věnována spolupráci s cestovními kancelářemi – v té době prakticky jen s Čedokem, Krekou a CKM. Byla pro ně připravena speciální informace o celé akci s nabídkou návštěvy výstavy, účasti na některém z doprovodných programů, především na divadelních představeních a s doporučením, aby návštěvu PQ zařadily do svých nabídek, případně i formou tematického zájezdu. Tato nabídka sice vzhledem k podzimnímu termínu velkou odezvu neměla, ale několik partnerských cestovních kancelářů si návštěvu PQ v rámci svých turistických pobytů v Praze objednálo. Nicméně některá divadla i divadelní instituce především ze sousedních zemí (NDR, Polsko, Maďarsko, Rakousko) neváhala a uspořádala jednodenní autobusové zájezdy k návštěvě PQ.

Pro tuzemské i zde akreditované zahraniční novináře byly uspořádány dvě tiskové konference. První, kterou pro zahraniční novináře uspořádalo MZV, se konala na jaře 1967 a novináři na ní dostali zásadní informace o celé akci. Druhá tisková beseda se konala v den zahájení PQ, a to tři hodiny před vernisáží. Novináři dostali informační materiál a katalog a bylo jim doporučeno navštívit jednotlivé národní expozice, kde se mohli setkat s národními komisaři. Myšlenka to jistě byla dobrá, ale dosud nevyzkoušená, a proto měla několik drobných vad. Jednak jsme trochu přecenili jazykové znalosti našich novinářů, jednak podcenili jejich velký a upřímný zájem. Tam, kde se novináři domluvili – ať přímo nebo přes tlumočníka – se debata obvykle rozvinula do široka a v časovém

40_Pražské quadriennale '67

limitu do vernisáže samozřejmě nestihli shlédnout všechny expozice. Navíc byla orientace ve výstavním prostoru poněkud složitější a orientační plánek nepřehledný. A protože expozice byly řazeny podle české abecedy, většina novinářů se k zemím z druhé poloviny abecedy ani nedostala.

O setkání se členy pražského diplomatického sboru se původně vůbec neuvažovalo. Když se ale začaly množit dotazy kulturních atašé na PQ, rozhodl zahraniční odbor MKI pozvat kulturní přídělence zastupitelských úřadů akreditovaných v Praze na schůzku, na níž předseda Výboru dr. Josef Urban informoval o přípravách PQ. Pro jejich zájem o další podrobnosti bylo však nutno zvát je ještě jednotlivě do Divadelního ústavu k poskytnutí dalších informací.

Tento způsob informace a komunikace s diplomaty byl sice zdoluhavý a časově náročný, ale zároveň byl užitečný pro svou adresnost i pro získávání osobních kontaktů. Ty totiž účinně pomáhaly jak při řešení organizačních a administrativních problémů (např. proclívání exponátů, interní transporty, ubytování instalátorů), tak při společenských a kulturních akcích (např. podpora „národních dnů“ a besed s odborníky, recepce, promítání filmů, aj.) Dal se však účinně použít jen při menším počtu zemí přihlášených na PQ.

Ubytování

Závěrem je ještě třeba zmínit jednu organizačně administrativní agendu, jejíž zdárné splnění podmiňovalo do jisté míry úspěch celého PQ – ubytování. Agenda to byla velká, protože v tehdejších podmínkách, předpisech i praxi jsme vlastně museli zajišťovat ubytování nejen našich, tj. námi placených hostů, porotců, delegátů, ale vlastně všech, především zahraničních, účastníků. V roce 1967 totiž byla hotelová kapacita podstatně nižší, existující hotely dávaly přednost skupinovým zájezdům a chtěly po nás hromadnou objednávku s finanční garancí. Na to pochopitelně nebyly plánované žádné finanční prostředky. Jako kulturní instituce pořádající velkou mezinárodní akci jsme museli respektovat předepsaný způsob a ubytovací kapacity nárokovat alespoň rok před akcí prostřednictvím magistrátu a Vládní komise pro cestovní ruch. Odhadnout napoprvé počet lůžek, ubytovací kategorie, délku pobytu aj. nebylo jednoduché. Tato náročná a velmi neoblíbená agenda plně vytížila jednu pracovní sílu, v průběhu PQ pak dokonce tříčlenný tým.

Závěr, ohlasy, hodnocení

Tři týdny trvání výstavy minuly. Demontáž expozic proběhla rychle, kamiony odvezly exponáty, demontátoři a poslední návštěvníci odjeli, výstavní prostory utichly. Byli jsme rádi, že žádný významný umělecký exponát nechyběl. Vyskytli se, bohužel, nenechavci, ale ti se zaměřili především na nedostatkový materiál z oblasti instalační techniky, na nestandardní nástroje, různé dimenzované žárovky, občas i potahový textil. To sice byly ztráty nepřijemné, ba ostudné, ale celkem malé a finančně nepříliš náročné. Omluva postiženým postačila, v několika případech se k ní přidalo ještě potvrzení o odcizení předmětů jako nezbytný podklad pro uplatnění nároků na náhradu u příslušných pojišťoven. Vzhledem k tomu, že ve statutu PQ 67 byla jednoznačně formulována povinnost vystavujících pojistit celou svou expozici, nenastal v tomto směru žádný konfliktní moment. Do budoucna to však znamenalo nepodceňovat ostrahu, nespoléhat jen na hlídače poskytované v rámci hospodářské smlouvy s vedením PKOJF, ale zvýšit jejich počet i za cenu zvýšení rozpočtu.

Dnem 15. října 67 tedy první PQ skončilo. A skončilo úspěšně. Počáteční nejistoty vyvanuly, obavy se rozplynuly, nedorozumění se vysvětlila, utrpené šrámy se zahojily a po velkém vyptění a napětí přišlo zklidnění. Nastala doba hodnocení, výčet úspěchů i chyb. Mnohé cenné při-

pomínky a nápady jsme získali jak osobní zkušeností, tak od zahraničních kolegů, členů poroty, účastníků sympozia a v neposlední řadě z ohlasů v odborném domácím i zahraničním tisku.

Ty se shodovaly především v tom, že se tento kulturní počín velmi zdařil, zaslouží si plné absolutorium a bezvýhradnou mezinárodní podporu k přípravě jeho pokračování. To byl jeden z vážných argumentů při zpracování a podání návrhu na pořádání druhého ročníku PQ.

Všechny získané zkušenosti a poznatky už rýsovaly podobu druhého ročníku PQ. Hodnocení probíhalo v období velké euforie z „pražského jara“. Orgány, které dávaly k pořádání PQ 67 definitivní souhlas, musely se skřípajícími zuby připustit, že tato akce, jimi spíše trpěná než podporovaná či prosazovaná, prezentovala zemi, město Prahu a čs. divadelní kulturu kultivovaně, nápaditě, odvážně a dokonce i úsporně - za relativně malý peněz. Rozpočet byl totiž dodržen ve schválené výši – 1,600. 000 Kč.

Velmi příznivé ohlasy na PQ 67 v zahraničí a nakonec i na domácí půdě zcela průkazně potvrzovaly jednoznačný úspěch a znamenaly podporu záměru v dalších ročnících PQ pokračovat. Výbor PQ doporučil respektovat při přípravě druhého ročníku PQ tyto závěry:

- 1) Rezervovat pro mezinárodní část PQ opět Bruselský pavilon. Pro čs. expozici a další sekce PQ zajistit prostor v blízkosti, aby návštěvníci neztráceli čas přejížděním.
- 2) Termín výstavy nevázat nadále na Biennale São Paulo, ale pořádat PQ v červnu. Délka trvání tři týdny.
- 3) Udílení cen naplánovat hned na závěr prvního týdne výstavy, označit ihned vítězné expozice či exponáty, aby návštěvníci výstavy byli o laureátech informováni.
- 4) Uchovat dosavadní strukturu PQ, tj. scénografie a divadelní kostým jako sekci mezinárodní, pro čs. scénografy pak jako sekci národní, umístěnou v jiném prostoru, ponechat sekci divadelní architektury a sekci tematickou.
- 5) Dohodnout intenzivnější spolupráci s cestovními kanceláři a docílit, aby návštěva PQ byla v jejich nabídkách uváděna jako tematický zájezd.
- 6) Výrobu a produkci PQ zajistit prostřednictvím k tomu určených organizací, jako je Výstavnictví Praha, Veletřhy Brno, či Výstavnictví Ostrava – Černá louka.
- 7) Zvýšit počet členů ostrahy ve výstavních prostorách.
- 8) Nabídnout do zahraničí úspěšnou expozici laureátů ze São Paula (Svoboda, Tröster, Vychodil).
- 9) Na přání a podněty především zahraničních odborníků uskutečnit v sezóně 68/69 v ateliérech Národního divadla pod vedením arch. Josefa Svobody mezinárodní seminář věnovaný scénografi a divadelnímu kostýmu.

42_Pražské quadriennale '67

Mezinárodní výstava jevištního výtvarnictví a divadelní architektury – **Pražské quadriennale 67**

Bruselský pavilón a Valdštejnská jízdárna, Praha 22. 9. – 15. 10. 1967

**PQ 67 se konalo pod záštitou ministra kultury a informací Karla Hoffmanna
a primátora hlavního města Prahy Ludvíka Černého.**

Koncepce:

VLADIMÍR JINDRA, EVA SOUKUPOVÁ

Předseda Výboru PQ:

JOSEF URBAN, ředitel Národního divadla

Členové Výboru:

**MIROSLAV DLOUHÝ, PAVOL GÁBOR, ADOLF HOFFMEISTER, ZBYNĚK KOLÁŘ, JIŘÍ
KOTALÍK, MILAN KREJČÍ, LUDMILA MELIONOVÁ, VLADIMÍR NÝVLT, JITKA PUŠOVÁ,
VĚNCESLAVA PAVROVSKÁ, JAN SLÁDEK, JOSEF SVOBODA, VLADIMÍR SYROVÁTKA,
RUDOLF THRUN, VLASTIMIL URBAN, FRANTIŠEK VANÍČEK, LADISLAV VYCHODIL, ADOLF
WENIG.**

Architekti PQ:

VLADIMÍR NÝVLT, ADOLF WENIG

Generální komisař:

EVA SOUKUPOVÁ

Sekretariát PQ:

JARMILA GABRIELOVÁ

Na čs. expozici a sympoziu PQ spolupracovaly tyto instituce:

**SVAZ ARCHITEKTŮ ČSSR, SVAZ ČS. DIVADELNÍCH UMĚLCŮ,
SVAZ ČS. VÝTVARNÝCH UMĚLCŮ, DIVADELNÍ ÚSTAV V PRAZE**

Předběžný rozpočet:

1,6 MILIONŮ KČS

Účastnické země:

**ARGENTINA, AUSTRÁLIE, BRAZÍLIE, BULHARSKO, ČESKOSLOVENSKO, FINSKO,
FRANCIE, ITÁLIE, JAPONSKO, JUGOSLÁVIE, KANADA, MEXIKO, NDR, NIZOZEMSKO,
POLSKO, RAKOUSKO, SRN, SSSR, ŠVÝCARSKO, TUNIS**

Mezinárodní porota:

RADU BELIGAN – herec, režisér, ředitel Divadla komedie v Bukurešti – Rumunsko

PAUL-LOUIS MIGNON – teatrolog, divadelní kritik, autor řady divadelních
publikací – Francie – Francie

VITO PANDOLFI – historik, divadelní kritik, ředitel Teatro Stabile di Roma – Itálie

MILICA NIKOLAJEVNA POŽARSKAJA – historička umění, teatroložka, autorka řady publikací věnovaných scénografii -SSSR

JOSEF SVOBODA – scénograf, pedagog, šéf výpravy Národního divadla – ČSSR

BEATRIZ VEIGA – vedoucí Národní divadelní služby, která je součástí MŠK – Brazílie

LADISLAV VYCHODIL – scénograf, pedagog, šéf výpravy Slovenského národního divadla – ČSSR,

Předseda poroty

PAUL-LOUIS MIGNON – Francie

Laureáti PQ 67:

ZLATÁ TRIGA – (FRANCIE) – za celý soubor a nápaditou instalaci prací jevištních a kostýmních výtvarníků a divadelních architektů

ZLATÁ MEDAILE – SCÉNOGRAFIE: – KARL VON APPEN (NDR),
za scénografické dílo v Berliner Ensemble

JOSIF SUMBATAŠVILI (SSSR), za výpravu ke hře A. Tolstého: Smrt Ivana Hrozného

STŘÍBRNÁ MEDAILE – SCÉNOGRAFIE – NEUDÉLENA

ZLATÁ MEDAILE – KOSTÝM – ANDRZEJ MAJEWSKI (POLSKO), za návrh kostýmů ke
Stravinského opeře Orfeus

STŘÍBRNÁ MEDAILE – KOSTÝM – NEUDÉLENA

TEMATICKÁ SEKCE – INSCENACE OPER W. A. MOZARTA

– MEDAILE NEUDÉLENY

Sekce divadelní architektury:

ZLATÁ MEDAILE – FABIO PENTEADO (BRAZÍLIE) – za projekt divadla v Campinas

Československá expozice:

ZLATÁ MEDAILE – SCÉNOGRAFIE – VLADIMÍR NÝVLT

– za soubor vystavených scénických návrhů

STŘÍBRNÁ MEDAILE – SCÉNOGRAFIE – PAVOL M. GÁBOR, LUBOŠ HRŮZA, VLADIMÍR

SUCHÁNEK – za soubor vystavených scénických návrhů

ZLATÁ MEDAILE – KOSTÝM – LUDMILA PURKYŇOVÁ

– za soubor vystavených návrhů divadelních kostýmů

STŘÍBRNÁ MEDAILE – KOSTÝM – ZDENEK SEYDL

– za soubor vystavených návrhů divadelních kostýmů

Porota jednomyslně vzdává uznání celé čs. expozici za její umělecké bohatství a pestrost.

(Žádá, aby tato věta byla součástí protokolu a byla publikována)

Katalog PQ byl vydán v trojjazyčné verzi:

česky, anglicky, francouzsky

Redaktor: Vladimír Jindra, Věra Ptáčková

Překlady do francouzštiny a angličtiny: Edita Maliarová, Kitty Voleníková

Obálka a grafická úprava: Bohuslav Blažej

Náklad: 1.000 ks, cena 30,-Kčs

Technické údaje:

Počet zúčastněných zemí: 20

Počet vystavujících umělců: 327

44_Pražské quadriennale '67

Počet vystavených prací: **2.500**

Počet vystavujících českých a slovenských scénografů: **28**

Bruselský pavilon PKOJF – **5. 300 m²** použité výstavní plochy

Valdštejnská jízdárna – **860 m²** použité výstavní plochy

Instalační materiál:

dřevotřískové panely, sokly, rámové panely nestandardních rozměrů,
figuríny, reflektory, bodová svítidla, karusely. Materiál zadán k výrobě dílnám ND, MDP,
Filmových ateliérů a Krátkého filmu nebo vypůjčen z fundusu divadel, veletrhů, obchodních
domů Prior aj.

Počet návštěvníků: **CCA 13. 000 OSOB.**
